

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizethető helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnyí főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések 's előléptetések; Tájékoztató legközelebb teendőink közt Budapesti napló. Törvényhatóságok: Pest, Nógrád és Komárommegyei közgyűlései; Erdélyi országgyűlés. Társulati élet: Josephinumra történt adakozások 'sat.)

Külföld (Ausztria, Spanyolország, és Franciaország) Értesítő.

MAGYARORSZAG és ERDÉLY.

Őcs. 's ap. kir. felsége gróf Pálffy Ferdinand Leopoldnak Pozsonymegyei főispáni helytartójának ugyanezen hivataláról lemondását kegyelmesen elfogadni, 's őt, hű és buzgó szolgálatának legfensőbb méltánylása és elismerése mellett valóságos tilkostonácsosi méltósággal díjmentesen felruházni. Jövő hivatalára iránti gondoskodást pedig magának fentartani legkegy méltóztatott.

A' nm. magyar kir. udv. Kamra Schlichta János, Liptómegei tisz. főjegyzőjét temesi, Dolinay Péter, Ungmegei volt tisz. főjegyzőjét pécskai, és Brenner János, nagybecskereki ügyvédi hivatal irnokát lugosi segéd-ügyvédnek; Tarján Vilmos, Szatmármegyei esküdtét aradi, Povazancz József, verseczi ügyvédi hivatal irnokát temesi, Szabó József és Tunner Márton, kir. ügyigazgatóság díjnokokat esatádi és szőregi; Stammer Sándor, Bánovics Sándor és Putnik István hités ügyvédeként, déntai, rékasi és bogsáni; Kiss Gyula, Borsodmegyei tisz. aljegyzőjét pécskai, 's végre Bittera Antal Hevesmegyei tisz. aljegyzőjét pusztapécskai irnokoknak nevezte ki.

Tájékoztató legközelebb teendőink közt.

Az átalakulás nagyszerű kérdéseiről, melyekben a' jövődőség dús esirája rejtezik, — újítások és reformok között — hogy biztosítékkal bírassunk munkálkodásink o-hajtva várt eredményéről: — legelső föltét és feladat a' hisztoriai alpnak szem-előtti tartása 's ama viszapillantás 's multa, mely az alkotmányos élet jelen fejleményinek stadiumáról nyújt vezérfonalat teendőink között. Ha ezt elmulasztjuk, lehelten korszerűkké 's így létesíthetökké tenni a' felkarolt reformügyeketis, — lehelten kimélni a' fenálló érdekeket vagyis azon alapot, melyre az átalakulás újabb oszlopait helyezzük, 's lehelten a' lánc utolsó gyűrűzetébe helyesen illeszteni jövődönk kapacitait. — Ez az, mi nézetem szerint egy elfogulatlan viszapillantást reformügyeink története 's jelen állására — 's mi, rövid áttekintést teendőinknek. Tájékoztató legfőbb igényt e veszi.

A' maholnap megnyitandó országgyűlésnek mind irányát mind feladatát ez határozza meg. Ez mutatja ki a' pontot, hol Astraea mérlegében e' haza sorsának föl kell mértenie, 's törvénynek születni.

Nemzet- és király- érdek-élet — vagy: érdekesaladás a' nemzet- és kormányhatalom viszonyában, mely egy erős kormány, de szabad fejleményű alkotványnak ernyőzete alatt áldott frigyben állhasson egymás mellett: — ez az, mi főcélunk. Politikai eljárásunk irányának a' kormány ellenében ide kell hatnia, 's hozandó törvényink szellemének ebben özpontosulnia. Ama századok óta uralgó 's minket most is, és még sokáig vezérlő két főeszmé, — hogy t. i. fentartsuk alkotmányunkat, mint közpölgárzati létünk legfőbb biztosítékát, 's fentartsuk nemzetiségünket mint életünk alapját: — ez úton testesül meg. Legújabb politikai küzdelmink is e' mezőn folytak le. Országgyűlésünk 1825ik óta 1840ig leginkább az alkotmányos elv tiszteléseért lángolt a' haza szíve, 's az 1830 — 1836ik közt, nemzetiségünk diadalmahozott örömet a' beteg hazának, — de ez öröm 's ama búfelejtő lelkesedés csak 1840. hatott, ismét elhalt, mint az enyésző hárfahang, melyet a' szello lengő fuvalma hirtelen elragad!...

E' közb en nyílt meg az 1843ki országgyűlés, s gazdagon vágyban és reményben, tervekben és javaslatokban, 's erős akaratban az iránt, hogy az alkotvány jótéteményei egy jogokban mint terhekben a' nép minden osztályára kiterjesztessék 's a' nemzeti irány és szín átfolyjon a' közélet minden ágába.

Ezek nyomán merült föl 's vivott ki legnagyobb figyelmet a' szabad királyi városok ügye 's országgyűlési szavazatjoga. A' két tábla között többszöri heves viták után 17 üzenet váltottatott ugyan e' miatt, — de, valóban, sikermeddő eredményekkel. A' kk. és rr. ugyanis mindenek előtt azt sürgették, hogy a' városi szabályok a' helytartó tanácsnak bemutatattván, ez által, hogy kötelezők legyenek, meg is erősíttessenek; — ha mindazáltal a' kitűzött időre választ nem kapnának, a' szabályok a' nélkül is bírassanak kötelező erővel mindaddig, míg valamely egyes törvényhatóság ellent nem mond. Erre a' főrendek nem akar-

tak hajolni 's nem egyezni abba sem, hogy a' házbirtokosok és iparúzókre nézve a' választási képességet bizonyos érték 's illetőleg kereset-mennyiséghez ne kössék. De igen akadályozó többek közt ezen ügy kifejlését az is, hogy a' főrendek a' bányászokat és bányavárosi tisztviselőket is képviselői képességgel akarék felruházni, mit természetesen a' rendek el nem fogadtak. A' főrendek továbbá a' főfelügyelőknek korlátlan kinevezési jogát a' felségének akarék átadni, és pedig úgy, hogy e' mellett a' főfelügyelők a' dolgok közigazgatásába is befolyhassanak, mit a' kk. és rr. egyáltalában szinte nem akartak elfogadni.

Ez fájt ugyan, de azért nem csüggeszte. 'S a' nemzetnek tett készsége, mely a' haladás és cselekvésnek fölébredt ösztönében, nehézségek és akadályokba ütközött, még erősbbe vált. Így karoltatott fel ismét a' magasztos eszme, mely már az 1723: 19dik tezikben kimondták 's igazságosnak találtatott, hogy t. i. ki minő mértékben részesül a' közállomány jótéteményeiben, ép úgy kell részesülnie terheiben is. 'S ennek nyomán az 1715: 8d. valamint az 1827: 4dik tezikkek értelmében országgyűlési tárgyalás alá vétetett az adó közügye is, melly szerint a' nép által viselt rendszer közadónak megajánlásában az adózó nép megfoghatott erejének szomorú körülményei, 's a' megajánlott mennyiségnek a' közállomány legfőbb szükségéi vétettek arányba 's tekintetbe. Azonban sem az ezen alapokon megajánlott 4 milliónyi adóösszeg 's hadfogadási előlegezés, mely 75 ezer forintban állapított meg, — sem pedig ama mindenkre kiterjesztett adózási elv, mely szerint az 1723: 19. tezikk értelmében a' kiváltságos osztály is közös teherviselésre ajánkozott volna e' honnak — pártolatást nem nyert, 's tán több évtizedre visszaesett, sőt megbukott.

A' hadi adóval összekötött katonai élelmezés és szállásügye sem sokkal kedvezőbb sikernek örvendett, mivel némi előleges készület 's intézkedések hiánya mellett, a' kir. kincstár részéről jelen volt tagok, mi leginkább szükséges volt — kellő utasítással nem bírván, a' kincstárnak ajánlandó összeg iránt nem nyilatkoztak, 's az e' részben felsőbb helyre intézett többszöri felírás követkevénye az lett, hogy a' részletes felszámítások szerint kivett 's megajánlott egy milliónyi váltás-összeget a' felsége elfogadni méltóztatott, de a' gyakorlati végrehajtást jövőre tartá fön, midőn a' kormány és adózók érdekében kidolgozandó tervezetek előterjesztéséről is gondoskodni fog.

A' szabad Hajdúvárosok, Jász, Kun, Turmezó, Fiume és Buccari kerületek, és a' szepesi 16 város rendezetése az alsó- és felső tábla közt meg nem történhetett egyezés miatt — függőben maradt.

A' büntető törvényjavaslat többek közt leginkább a' személyek feletti bíráskodásnak az esküdt székekrei átruházatása 's a' büntetések közti arányban előfordult nehézségek miatt — keresztül nem mehetett.

A' bíróságok elrendeztetése a' felveendők közé soroztatott ugyan, de tárgyhalmaz és időhiány miatt sőt nyegre nem kerülhetett.

Az ősiség eltörlesztése tárgyában kiküldött választvány munkálata, valamint az ezzel összefüggésben levő bírói foglalások kérdése érdemleges tárgyalatás alá nem vétetett.

A' bel — 's kültartományokkai forgalmat's kereskedelmi viszonyokat illető vámszabályzás tekintetében felírás nem történt. A' közlekedési eszközök, 's közszükségek földöntetése érdemében, nemkülönben a' vukovár-fiumei vasut tárgyában felsőbb helyre tett fölterjesztésekre pedig királyi válasz nem érkezett. Volt még több kisebb 's nagyobb érdekű tárgy is vitatás alatt, de azok különben is részint második osztályra alá esvén teendőinknek, részint nem bírván általános részvétet 's közfigyelmet ébreszteni a' nemzetben, nem igénylik a' reformügyek ama részleteseb történeti említését, mint a' főnebb érintett sokkal fontosabb tárgyak, melyekről már ugyis szólottam. Megállok tehát most, 's a' lezajlott multnak és borongó jövő közös határánál, teendőink roppant sokaságát befűzöm jelen szükségünk láncolatába, 's megérintem röviden: mit és hol kellene kezdenünk, 's hogyan használunk föl legidősebben a' küszöbön levő hongyulási alkalmat, hogy midőn kormány és nemzet a' cselekvőség és haladástéren versenysíkra száll, úgy ne járjunk ismét, mint az, ki boldog álmaiból fölrezenve, lombvesztett fa gyanánt áll a' pusztá valóságban, 's nem hozvirágokat, nem terem gyümölcsöt.

Viszapillantván tehát a' mult országgyűlés tárgyai-

ra, úgy találjuk hogy azok között, melyek vitatás alá kerülvén, nagyobb figyelmet gerjesztettek, 's melyek a' főnebb említett reformügyek után nagyobb fejleményre jutottak, különösen megemlítendő legközelebb teendőkre nézve még: a' katonai élelmezés és szállásügye, a' katonai vontatások és előfogatok, az országtól nyert katonai járandóság kiszámítása, a' Duna, Tisza 's egyéb folyamok szabályozatása, a' vámok és harminczadok ügye, az egyházi javadalmak, n. muzeum és szinh. nyilvánosság és szőlásszabadság, az országgyűlés ez utáni hol tartása, vallási súlyok és nehézségek, magyar nyelv és nemzetiség, országgyűlési szabad újság, az országgyűlés rendeztetése, kerületi napló kinyomatása, fiumei vasut, Magyar- és Erdélyország egyesülése, a' hazai közszükségek földöntetése alapítandó országos pénztár, statisztikai hivatal, a' közmunkák szabályozatása, az irói jog megállapítása, honosítás 's a' nevelési rendszer.

De megemlítendő mind e' mellett még azon tárgyak is, melyek közrészvétre nem bírtak ugyan emelkedni a' mult országgyűléseken, de melyeknek ignorálhatlan szükségét rég kimondotta már a' haladó kor igénye. régóta éri a' nemzet, 's őrfigyellemmel kíséri a' törvényhozás is. Illyen például mindenekelőtt a' szegényi ügy, minek törvényes intézkedési hiányát mennyire kelle éreznünk, azon ezrek kinszenvedés halála, kik az idei 's multévi közszükség 's felső-magyarországi elviselhetlen inség gyászaldozatiként hullottak el — elég szomorun tanusítja, — 's a' kószák, esavargók és koldusok mindinkább növekedő roppant árja, — halaszthatatlan szükségességét már most is eléggé igazolja. A' magyar törvényhozás az 1547: 26. tezikkben, midőn ekép nyilatkozott: „Neque ulla res magis ab aliquot annis, florenti quondam Ungariae nocuisse videtur, oppresione colonorum, quorum clamor ascendit jugiter ante conspectum Dei“ — elég korán látszott ugyan ez ügy fontosságáról eszmélkedni, de mint tudjuk, még eddig a' szegényekről kívántató intézkedésre nézve sikeretlenül. Segíteni kell tehát ez ügyen mielőbb, hogy a' szép magyar haza koldusok országává ne aljasuljon. — A' dolgozó néposztály sorsának biztosítása, a' ezéhek 's örök váltásügye, hitelbank, telekkönyv 's ügyvédi reform, törvénykönyvünk általános revisioja, mind olly kérdések, melyek százados visszaesés nélkül — törvényhozásunk figyelmét ki nem kerülhetik. A' népek élete ugyanis hasonlít ama kódarabhoz, mely magas hegyre dobattik, — valamint ez, ha fölfelé nem hat, legördül mélységbe: úgy a' nép, mely előre nem halad, viszapahanyatik — a' tespedés völgyébe, hol rá csak porhadás vár. Azért csak előre!... Egy kódarab hazánk is a' sors kezében, mely ha föl nem hat, alá fog szállani. 'S csak a' haladás kérdése az, melyek ettől megójják. Rendeznünk kell tehát mindenekelőtt a' szab. kir. városokat és kerületeket, mert így egy új emeltyüt illesztünk státuséletünk lassu mozgású gépébe, — rendeznünk különösen a' vám- és kereskedelmi viszonyokat, a' birtok- állapotot 's a' közteherviselés arányát, mely igazságos 's mindenkre kiható legyen. De alkotnunk szükség büntető törvénykönyvet is, hogy ismértessék a' vétek súlya és a' büntetés mértéke; — könnyitenünk kell a' közlekedést utak, csatornák és vaspályák által, mert ezek nélkül az ország „egy nagy halott, melynek ereiben a' vér megállt, meghidegült.“ És segíteni kell minél előbb, minél hamarabb a' nép balsorsán is, hogy meg ne romolják 's elne veszszen. M. K.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Szerdán, szeptember első napján nyitatták meg a' pest-szolnoki vaspálya, ugyanez alkalommal kezdvén meg István főherceg a' felsége országos körutazását. Szerdán reggeli nyolcz órakor e' hazának legjelesb férfiai közül számosan valának jelen a' pályaudvaron, egyszersmind részt veendő a' megnyitási ünnepélyben. Zichy Ferencz gr. és vasuti főigazgató beszéddel fogadá a' felségét, ki szinte legőszintébb kebellet viszonzá a' szónok gróf üdvözlő beszédét. Ezután a' vendégek helyeiket foglalék el a' kocsikon, 's István' ezimű mozdony tizenhat kocsiival indult ki a' pályaudvarból Traczkdurrogások és zajos éljenek köszönték a' vonatot, mely szerencsésen 's minden baj nélkül tévé meg az ünnepélyes utat. A' vonat előtt egy üres mozdony ment a' le- h-tó akadályok kitudása végett, mi szinte érdekesíté az utat, előpostájakul szolgálván a' diadalmenetnek. Minden fölvételi állomáson megállapodott a' vonat, hogy a' felsége a' tisztelgőket elfogadhassa. Minden állomásnál újabb kíváncsi csoport tolt össze, éljenekkel üdvözölve az érkező főhget 's vendégeket, több helyütt pedig, mint például Czegledén, diadalkapuk és o'zlopok valának nemzeti lobogókkal, 's ugyan Czegledénél tisztelgett a' felsége előtt a' helybeli lelkész, 's mit szívmelő válaszzal viszonzott a' felsége. Több helyütt ismét zenével fogadtatának, közbe rivalgásával a' vidék népei-

nek, kik ezrenként örege-aprajával tódulának az állomásokra. Tizenegyre után érkeznek Szolnokra, hol a hevesme gyei küldöttség határvárosában fogadja ő főhűségét, a vas uti hivatal pedig gazdag terítékű villás reggelivel vendéglé meg a mintegy hatszáz főre menő vendégkoszorút. Valóságos áradása volt itt az egri, somlyai, budai és pezsgőnek és széle hossza nem volt a jó kedvnek, mert viszszejövet minden nevezetes állomáshelyen megállapodván a vonat, a vendégek az özsze csoportult nézők közé vegyülve, tánczoltaták meg az alföldi lányokat s menyecskéket. Kir. helytartó ő fens. Szolnoknál kocsiira ült, s Jászberénybe folytatá utját, Széchenyi István gróf pedig Pannónia' gőzöson a Tiszán Tokaj felé ment innen a Bodrogon S. Patakra szándékozva s onnan visszafelé folytatandó próbautazását a Tiszán és Szamoson s látogatást a tiszamelléki megyékben, hol tavaly azt nem meg nem tehető. Még induláskor osztogattatott ki a pest-szolnoki vasutnak helyzeti rajza térképben, melly igen csinos kötetű munka Walzel könyvnyomdáiban készült. Esti hat óra alatt tévén meg oda meg vissza a nagy utat, melly néha napján napokba és roppant kellemetlenségbe került. Az alföldi sárfelekéből ki kezd tehát már bontakozni s így az alföld népe is lassan lassan közelebb vergődik a világ és népek zajához, valamint szivből kívánatos dolog, hogy az alföld valahára ébredjen, s vegye hasznát a zsirtengernek, mellynek nem az rendeltetése, hogy belé fuljon az eddig jobbadán dologtalan és nem számító alföldi magyar.

Megnyitás utáni napon hírszerint nyolcz kocsi telt meg szolnokiakkal, kik sietének használni az alkalmat, hogy valahára röpülhessenek Pestre. Így lesznek egykor a vasutak valóságos erei hazánknak, mellyeken sebesebben fog a magyar vér keringeni Pestben, a haza szívében; és észrevehetőbben érendünk a nagy célhoz, hogy Pest fősgyökere magyar főváros legyen. Mindenesetre a színházi közönség szaporodik legelőször is, és az utcákon is szembetűnőleg veend tulnyomóságot a magyar szó. Majd ha egykor a debreczeni vasut is megépül Kolosvárig, majd csak akkor leendünk igazán itthon Budapesten, a magyar fővárosban.

Rimaszombatból valaki levéllel tisztelt meg, a levelnek tartalmát agyan nem értjük, de a levélíró derék uri ember lehet, mert a levél árát legalább megfizette.

Egy körülbelül tízennyéves pincérke a Zöldfa-utcában szivarozgatván, egy arra menő inast gunyolgatni kezdett, természetesen amaz sem sokat túrt el, s többek közt viszszaemondogató a kapott czimeket, mire a fölmérgedt pinczér az inast jól eldöngötte, azonkívül pedig egy nagy követ az inasnak meztelen lábára dobott, ki a sajgó fájdalom miatt földre rogyott, a vér vastagon ömlött a nagy sebből, az urfi pedig hegykén „da hast Lump“ pal akará befejezni a tréfát. Ekkor egy rövidútu fiatal prókátor oda érkezett s pirongatni kezdé a bűnöst, ki még fenyegetőzni kezdett; a staturus ügyvéd rögtön: minek czípeltessem úgymond város házhoz az éhetetlen? s üstökénel fogyást a szomszéd udvarba ránczígálta, s a kis haspólot újra pirongatni kezdé, de ő csakhamar vakmerő nyelvére vette a dolgot, mi okból a rögtönző executor ő kegyelmét egy poffléval capaciáltta. „Kéms no áni!“ mondá a pinczér. „Da hast no áni!“ felelte a mohó justitiarius, mire a pinczér nem kért többet, el is bocsátotta aztán, de a megsebzett inas gazdája vagy rokona közbejött egy nádbottal, s hol az improvizáló judex elhagyta, ott ő újra kezdte. Ezt csakugyan méltán rövidútu pörnek nevezhetni.

Török urnak vendégszereléséről kevés mondanivalónk van, ő is egyike a provincián elveszett tehetségeknek, minden remény nélkül, hogy a pesti színpadon megállhasson. Ez uttal kérjük a rendőrséget, miszerint játékközben fordítsanak figyelmet arra, hogy holmi piszkos alakok ne futkossanak keresztül a színpadon, valamint az ablakon és ajtókon benézegetés is tiltassék meg; mert ily szennyes képek látása nem nagy élvezetet nyújt.

A pesti izraelita magyarító egyesület még f. e. martius havában magány-úton, s később nyilvánosan minden pesti hírlapban fölszólítá a hon izraelita községet s a zsidó írókat: sziveskedjenek adatok s dolgozatokat beküldeni egy a zsidó új évre kiadandó „naptár és évkönyv“ számára. A korszerű vállalat mindenhol legnagyobb tetszés és részvételre talált s az ország minden részeiből számos adat s mindenféle dolgozatok küldöttek be. Mit hát oka, hogy most néhány nap az új év előtt még semmi nyoma sem látható az ígért és a zsidóságtól várva várt évkönyvnek?? (Beküldetel!)

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

PESTMEGYE. Aug. hó 31kén gyűltenek össze nemes Pestmegye rendei évnegyedes közgyűlésekre, melly főispánhelyettesi elnöklet alatt ugyanakkor megis nyitlatott. A rövid megnyitó-beszéd után a conservatívek részéről M. tb. kinek darab idő óta annyira szíven fekszik a köznemesség szavazási és utasítási joga, indítványt tón, mikép a jelen évnegyedes gyűlés alatt, minthogy a megye számos köznemessége jelen nincs, holott a törvények ennek is befolyási jogot biztosítanak, az utasítás-készítésre kiküldött választvány javaslata ne tárgyalassék, hanem e végegt egy más rendkívüli gyűlés lenne összehívandó. Az ellenzék részéről főleg első alispán Sz. M. — K. L. és b. E. J. urak által ezen elhalasztás fontos okokkal czáfoltatván meg, többek közt megemlítették, mikép ezen szójárás — miszerint az országgyűlés közzöbén állunk, többé nem pusztá formula, hanem komoly valóság; ha tehát az indítványt a rr. határozattá emelnék, megtörténhetik, hogy idejök sem leend követeik kellő utasítására, vagy hogy az utasító gyűlés a követválasztóval épen özszeesnek; ezen fölül méltán csudálkozhatni, miként indítványzó

táblabíró most az elhalasztást akarja, holottmár a medárd-vásári szakban tartott közgyűlés alkalmakor az utasító gyűlésnek minélelőbbi özszezhívását sürgette, még pedig — nem tekintve a mezei munkák sürgetős idejére, épen a kasszálási és aratási időre, hogy a köznemesség oda hagyva napi kenyere forrását Pestre vándoroljon eszimat szaggatni s adósságot csinálni. Ugyanakkor indítványzó táblabíró ur azt is kívánta, habár ezen kívánata minden gyűlés-hirdetés-sel teljesített már ab immemorali — hogy a meghívó levelekben világosan tétessék ki, miszerint a követutatisások is tanácskozási tárgy leendnek. A mostani meghívókban e tárgy megemlített, a járásbeli szolgabírák által kihirdetett, s ekép minden formalitásnak elégtétvét, szölök nem látják át: miért kellene e közfontosságú tárgyat máskorra, például szüret idejére halasztani; az igaz, hogy olyankor az új bor must-alakban olcsóbb, no de az ónak mégis csak nagyobb hatása van.

Elnök főispánhelyettes a világos többséget, mint-hogy az idéttlen indítványt tevőjén kívül senki sem pártolta — az ellenzék szónokok értelmében mondá ki, vagyis hogy az utasítás-készítő választvány munkálata — miként a meghívókban kihirdetett, ezen gyűlés az irtuk indítvány fölött, elepleztetvén kedélyes másod alispán által annak rejtett oldalai is, s mondhatni a jelenvoltak ritka és tanulságos multságban részesültek. Így csakhamar elérkezett a 10 óra, midőn elnök adminisztrator ur az ülést elosztatá s ő fensége a kir. helytartó üdvözlésére kinevezett küldöttség-gel, mellynek a fényes és gazdag készületű, os típusu magyar öltönyök diplomatikai teljes szint köleszönének, Budára indult eljárando kedves megbízatásában.

Másnap september 1jén a pest-szolnoki vaspálya-vonal ünnepélyes megnyitása miatt, minthogy ott a nemes vármegyének szinte kedves szerep jutott — gyűlési szünet volt.

September 2kán esütörtökön az ülés reg. 9 órakor főispánhelyettesi elnöklet alatt folytatólag megnyitattott s a küldöttségi eljárások mikénti teljesítéséről szolt elnöki jelentések nyomán K. I. kanonok s egyetemi hittudományi tanár olyan ovásformát adott elő az ellen, hogy a megyei hatóságok jelenleg — kerülve az ősi szokás czafrangit, az ilyen tisztelgő küldöttségek vezéreit vagy szónokiul nem az egyházi rend fő embereit tisztelik meg, kik aztán, mivel a küldöttségek rendes vezetőinél fentebb állók, abban, habár köztagokká kinevezettek is, részt nem vesznek. Ez ellen első alispán ur s utána többen elmondák: mikép Istennek hála! elmúltak már azon idők, midőn az irás és szónoki tudomány ugyszólván monopoliuma volt egy osztálynak, midőn a nemzet nem tudott, vagy gondatlan volt saját anyai nyelvén közhelyeken megszólalni, midőn a magyar csak konyhájában s kandallójánál volt magyar, de mihelyt innen a zöldasztalhoz vagy más valamely hatóságot gyakorló vagy jelentő tétre vonult, már megszünt magyar lenni, hanem lett latin, melly nyelvet minthogy az egyházi rend hivatalos föladatánál fogva is inkább gyakorló, mint a zivataros korban kezeit szüntelen kardja markolatán tartó, s hazáját fejedelmét védő nemes, tehát igen természetes, hogy használtattak biz azok, hol csak a sor rájok került; ám de nem tevék ezt egészen nagylelkűségből, az ország igenis hálás volt irántuk ezen készséges szolgálatért. Most azonban, midőn tanulni mindenkinek szabad is, lehet is, ha akar; midőn a tudomány miveltséget nem csupán egy osztály sajátjaul esküdött, midőn mindenki hivatását felfoghatja, kötelességit megértheti, s rendeltetését, czélját nemesb eszközökkel is megközelítheti, szóval most — midőn az ész közös mindenkivel, igenis illó és korszerű, sőt igazságos is, hogy a nemesség, vagyis a világi státus azon terhet, melly eddig nagy részben az egyházi rendet nyomta, saját vállairategyje át, már csak azért is, mert kiki legjobban informálhat saját ügyében.

Elnök főispánhelyettes megemlítvén e fölszólalásra, mikép a statusok jogai fölötti fölügyelési kötelesség a főispánt illetvén, és szölök e megye főispánjának helyettese, ha illetlen jogsérelmet, vagy jogmellözést látott volna, azon esetben arra észrevételét megteendő már akkor, midőn őt a rr. ezen tisztelkedő küldöttség vezérlésére megkérték; mivel pedig semmi észrevétel akkor nem tett, sőt inkább szerencsésjének tartá a közgyűlési fölkérésnek engedni, ez annak jeleül tekintethetik, miszerint a dologban egyik státus előjogainak mellöztesését annál inkább sérelmet nem látta. Egyébiránt elnök főispán helyettes ur ugy vélekedik, miszerint jó lenne ezen egész dologt kedvelten eredmények kikerülése tekintetéből csak egy privát véleménykép tekinteni, s nem juttatni annak helyet a jegyzőkönyvben, mi a rr. által özszes akarattal el is fogadtatott. Ezekután az aug. 31kén tartott közgyűlés jegyzőkönyve olvastatván meghitelesített. —

Következett a tulajdonképeni tanácskozási főtárgy:

a követutatisítás. Megyei institutióknak, törvényhozási életünkben s egész alkotványos létezésünkben ez azon sarkpont, mellyen sok egyéb megfordul, sőt mellyen sok egyéb alapszik, de mellynek mégis — miként mindennek, mi emberi mű, tömérdek hiányt tapasztalván, sőt néha a törvényhozási szükséges e g y m á s u t á n n a k viszsztatartó gátjaul érezetvén, sok és tekintélyes elleni támadtak újabb korunkban, kik azt megszüntetni akarják ugyan, de még eddig valami jobbat helyébe nem javasoltak. Ezen utasítással foglalkozó választvány előtt is isméréte-sek levén azon hiányok, az akadályok, mellyek a követet igen kellemetlen helyzetbe sodorhatják az ügyek tárgyalásakor, nehogy ártólag hasson akkor, midőn segítni akar, javaslatiban csak vezérelveket állapított meg, s ezek részleteire, mellyek meszse elágzó s mellyekről kimerítő utasítással látni el követet a priori valóságos képtelenség, épen nem szorítkozik. A követ ismervén küldőinek vezérelvét egy vagy más reformkérdésben, szavazattá sokkal könnyebben s a közügynek világosabb előnyével használhatja, mintha apró részletekre levén utasítva ezeket megtartani a dolgok akkori fejleményinél fogva is több esetben a megyének csak nullificatiója lehetne. Szóval a választvány részletekbe csupán czél és irány tekintet. nem bocsátkozik, később majd, midőn a követ egy vagy más tárgyban pótló fölvilágosításért folyamodni fog, lehetően nagyobb szabattal, biztosabb találósság s tapintattal szólni ezen részletekhez. A jelentés az utasítási pontok elsorolásába bocsátkozván, ezek közt 1ször is ajánlja: adassék követ utasításul, miszerint cs. kir. főherczeg István, országunk kir. helytartójának, ki a nemzet osztatlan bizalmát, határtalan szeretetét, buzgó tiszteletét bírja, a már közgyűlésileg is hozott határozat nyomán hazánk nádorává megválasztatását sürgessék. E pont élénk s tetsző éljenkiáltások közt másodsor is elfogadtatott.

2ször. A nemzet erős, független s teljesen önálló csak úgy s akkor lehet, ha törvényhozása, az országgyűlés az alkotványos függetlenség azon pontjára állitattik, mellyen minden — a nemzetet akár közletről akár távulról illető dolog s ügyekben határozottan nyilatkozhatik, nyilatkozatának nyomatéka van és saját nemzeti életét illető közpolitikai vagy diplomatikai dolgokban befolyása van. És tekintetben a választványi javaslat Magyarország állását megkülönböztetőleg tárgyalja a) az európai külpolitikára, s b) az ausztriai monarchiára viszonyítva.

A külpolitikát véve utasítandóknak véli követ urakat, hogy az országgyűlésen e tekintetben országos befolyást sürgessenek. — Mert igaz ugyan, hogy mi is betudatunk az ausztriai monarchiába, de épen azért mert így létezőnk, létezőnk pedig alkotvány mellett, mellynek biztosító fő pontjai közt megvan: „nihil de nobis sine nobis.“ — E pontra H. P. k. ügyész ur fenakadását jelenté s az utolsó positió-nak kihagyatását kérte, mivel a javaslat-szerkesztés csak általányosságban ígértetett, hol szent. a níl sine nobis de nobis kitétel már részletet (detail) föltételez. Azonban e kívánatát I. S. bírő, ki szerencsésnek vallá a megyét, melly követit így utasíthatja, mint e j a v a s l a t; és Sz. M. első alispán bővebb fejtegetések nyomán a rr. elvetették, s a szerkezet sértetlenül hagyatása határozatképen mondatott ki.

Viszonyítva pedig nemzeti állásunkat az ausztriai monarchia irányában, kimondják a rr. mikép nem feledek ugyan az 1723: 2d. törvényl, melly a magyar nemzet igazgatásáról rendelkezik, de egyszersmind megemlékeznek az 1790: 10d. törvényről is, melly az ország függetlenségét s non ad normam aliarum provinciarum kormányoztatását mondja ki; s e törvényes szempontból indulván a követeket utasítatni kívánja: miszerint Magyarországon külön, teljesen önálló s a monarchia közkormányától független kormány megállapítását s törvényesítését eszközöljék. (Folyt. köv.)

KOMÁROMMEGYE. Aug. 23kán. Olly későre maradt tudósítasom, hogy az ez uttal bátran ósákok közé számittathatik; de vannak tárgyak, — mellyeket, — ha bármi szigorral sietünk is sujtani minden visszaélést, — jobbnak hittünk bevégezni saját magunk között, mint azok megvitását lapokba átvinni; mert azok olly természetűek, hogy a győzelem bármely részre dőljön is el: okvetlen Komárom megye compromissióját eszközöndik. Már pedig bármint gyanúsiták is némelylek tetteinket, főczélunk volt eddig s lesz is mindig Komárom megye szabad szellemét megtartani, administratióján javítani s így a közjót eszközöndi. De miután a Pesti Hírlap s Budapesti Híradó levelezői egyoldalú czikkeikkel mult gyűlésünk eredményit elferdítve adták a t. közönségnek, felhíva érezük magunkat az eseményeket ugy előadni, mint történtek s ekkor a t. közönség itéletét nyugalommal bevárni.

Ó excell. a főispán a rr. rövid üdvözlése után két küldöttséget nevezett; egyiket saját vezérlése alatt a körutazásban megyénket Győrben elfogadó I s t v á n főherczeg

üdvözlés gyűlési tagjává tán a rr. is késed de velős nak tetsz röl törté táblai ta kezdem is inkább gyedül l vezni, a dolog; ó bár a st még is jegyezve hanem szólát l mert ho eddig is hogy ne az utasi eszmét dig azt egy be tárgyba esendet nek rés ni a ne részér a küldö zatát sz lá bocs gi szok marad ben ele levelez Zs. ner kozást lönbsé nem ak a küldö galásor alispán M. tb. letessé mint t nek a dott ha ványt megse irtunk eljárás gas kö ságga követv tisztí ri lakó szomj e társ gyalta s tárg sokan ki nem szorít mi m ügyés egyez még s ezen ban a volna gati ennel költse — A lit: n jelen törvé va ne 20án reni l datot várvá ségét

üdvözlésére; másikat első alispáni elnöklés alatt az országgyűlési utasítások kidolgozására. Ezen utóbbi küldöttség tagjává S. J. tb. ur T. Zs.-ot is kinevezettni kívánta, 's miután a' rr. részről ezt senki sem ellenezte, 's főispán ur még is késedelmezék a' kinevezéssel, P. M. tb. emelt szót 's rövid de velős beszédben előadta, miszerint neki nagyon gyanusnak tetszik, hogy mult közgyűléskor e' tárgyban a' rr. részéről törtévént indítvány, ez akkor elesett; most pedig felső táblai tag által terjesztetvén elő, — elfogadtatik, ő ebben kezdeményezésünk jogát látja megtámadottnak annyival is inkább, mert midőn a' rr. — kik az utasítást jogosan egyedül készítik, követeiknek — akarnak egy tagot kinevezni, a' főispán azt nem teljesíti, gyanús színt ölt fel az egész dolog; ő azért T. Zsdot szinte kívánja kinevezettni, azonban bár a' státus részéről senki ellene nem szólalt fel, e' kívánat még is a' főispán ur által elmellőztetett, csupán azt jegyezvén meg ő nmlga, hogy ő nem mint felső táblai tag, hanem mint a' megye kormányzója szól. Ekkor T. Zs. felszólt 's mondá, hogy ő e' mellőztetéssel mit sem törődik; mert honpolgári huzgóságból, nem pedig hiuságból folyt eddig is a' közdolgokba 's azt teendő ezentul is, mert azért, hogy nem a' küldöttség tagja, nincs elzárva előle a' befolyás az utasításokba; tárgyalatnak azok a' közgyűlésen, ottan eszméit elő fogja adni; a' küldöttség munkálkodása felől pedig azt tartja, hogy miután az idő oly annyira kevés, hogy egy becsületes munkát kidolgozására, oly sok fontos tárgyban a' küldöttség minél kevesebb tagot 's nagyobb esendet kíván, czélszerű lenne, ha csak a' tagok vehetnének részt a' tárgyalásban, különben, ha hozzá fognak szólhatni a' nemtagok is — könnyen megtörténhetik, hogy ezek részéről felhasználván a' sok szólással ezen kevés idő is, a' küldöttségi munkát elsem készülhetne. Ezen nyilatkozatát szólónak főispán ur részéről pártolván tanácskozás a' lo boesátotta; de első alispán ur maradni kívánván az eddigi szokás mellett, és S. J. és P. M. urak által is pártoltatva, marad a' régi szokás 's mindenki vitézkedhetik a' küldöttségben elannyira, hogy e' miatt akár semmit se végezzenek.

Itt kénytelen vagyok figyelmeztetni a' Pesti Hírlap levelezőjét B. Zs. urat: ne írjon tudósításába olyat, mit T. Zs. nem mondott, t. i. hogy zárt ajtóknál kívánna a' tanácskozást. Ezt B. Zs. maga gondolta ki, pedig igen nagy különbség van a' dologban ezen kis hozzáadással, mert T. Zs. nem akarta a' hallgató közönség nyilvános örökösége alól a' küldöttséget elvonni, csak megőni a' történhető háborgatásoktól; 's ha B. Zs. ur oly szépen szerepelteti az első alispánt e' tárgyban, miért nem nevezi meg, hogy S. J. és P. M. tb. urak épen az első alispánt pártolták. Uram a' becsületeség azt hozza magával, hogy tudósításinkat úgy írjuk mint történetek a' dolgok, különben meg fogja köszönni önmek a' t. szerkesztőség, ha lapjában nem való 's nem mondott hanem költött compilatiókat adat.

Viszszatérve a' gyűlés további folyamára T. Zs. indítványt tett, hogy megyénkben a' köz és személybátorság megsértetett, tudja a' rr. nézeteit e' tárgyban, hisz nem rég irtunk fel Sz. M. dolgában, hol nézetünk szerint a' kormány eljárása törvénybe ütközött. — Ha tehát még ő felsége magas kormánya ellen is fölirunk, mennyivel nagyobb szigorúsággal fogunk eljárni, ha ily viszályt saját tisztviselőink követnek el — kimondja tehát szónok a' rendeknek, hogy tiszti ügyész és szolgabíró B. Gy. megyei kiséri lakost és nemes embert erőszakkal becsukattak, éhen szomjan egy nap börtönben tartottak 's mint szóló tudja, van e' tárgyban egy folyamodvány, kéri azt fölvetetni 's tárgyalatni, 's ha szükségesnek látják a' rr. küldöttség által is e' tárgyat megvizsgáltatni. A' folyamodvány fölvétele ellen sokan föl szólaltak, de S. J. tb. azon megjegyzésére, hogy a' ki nem bűnös, nem fél vizsgálattól — ügyész ur élénken szorítottván, a' folyamodvány felolvasásába belé egyezett, mi meg törtévént volt vita még pedig nagy 's ámbár ügyész ur egy levél felmutatás által, melyben őt B. Gy. egyezkedésre hja, a' dolog valóságát maga is elismerte, még sem lehetett küldöttségi vizsgálást elrendelni. Ilyen ezen urak liberalismusa; bármely hatalom ellen 's irányában a' világon mindent, de magok ellen semmit, könnyebb volna Komárom megyében bár kit is perbe fogatni, mint egyetlen tisztviselői kihágást megbüntetni; 's én ennek okát abban találok, hogy a' tisztújítások erőtetett költségeskedéssel, a' tisztviselők közös költségén tétetnek. — A' tisztikar első alispán ur vezérlete alatt, — ki is említé: miszerint szükséges először hogy a' tisztviselők adjanak jelentést e' tárgyról, különben is a' panaszkodónak sem törvény értelmében bizonyos lakása sem nemessége tudva nem levén előtűnk,*) azt hiszi, hogy annak befogatásá-

val a' 1ae9us nem nagy sérelmet szenvedett, azért biztosan hiszi 's állítja, hogy ezen panasztétel 's vádlás, az illetők részéről csak egy kis botránny-tétel miatt történt, 's annyira védte magát, hogy a' bevádoltak egyszerű nyilatkozattételre utasítottak. Került még ezenkívül több tisztviselői kihágás is szőnyegre; de hisz ezek, a' Pesti Hírlap levelezője megjegyzéseként, csak ártatlan mosoly-előidézésre szolgáltak, pedig bizony t. szolgabíró ur nem mosolyogni való dolog, midőn egy tisztviselő a' megyei határozat ellenére a' limitatiót feljebb emeli, vagy egy adószedő farkas-dorongba (gúzsba) kötve a' szegény embert, naphosszant kinezva valla, — más ellen hamis tanúvallomásra kényszerít valakit, v. rendőri kihágásokat saját személyében követ el, végre ha egy tisztviselő a' nemesség meghódítására így korteskedik, hogy: ismerik nemes urak pártom erejét — győzni fogunk minden esetre 's akkor ha részünkre nem állnak, híjába lesz igaz ügyök, bíró miközöttünk nem kapnak. Ezek valának elsorolva, még bebizonyítási ajánkozattal is, de a' sérthetetlen tisztviselők ezen kihágásai B. Zs. szerint csak mosolygásra valók, — legfeljebb majd ok magok fognak ezek felől a' közönségnek nyilatkozni. Ezek után áttértünk a' kormányzói parancsokra 's megyei levelezésekre 1ször Ungmegyének a' nádor emléke iránt, 2or Hevesnek a' parádi események miatt sérelmes kormányi eljárást tárgyazó, 3szor Gömörnek a' kivitel iránt, 4szer Temesvárosnak a' városi szavazatok iránti levelek, mind az országgyűlési utasításokkal foglalkozó küldöttséghez utasítottak.

Következő nap a' tiszti jelentések vétettek föl; midőn már jó darabig olvasott a' jegyző a' nélkül hogy megállana, vagy valamely tárgyra tiszti jelentés olvastaték fel, P. M. tb. üve helyéről a' jegyzőt megszólította, hogy állna meg minden tárgynál, melyre jelentés kívántatik; de a' jegyző azért csak megállapodás nélkül tovább olvasott; ekkor P. M. tb. ismét felszólt: hogy ne üzzön komédiát, mire a' jegyző fölugrott 's jelenté, hogy ő csak a' régi szokást követi, azért nem is fogad el senkitől figyelmeztetést. Itt első alispán ur is kijelenté, hogy ugy szokás Komárom megyében olvasni mint a' jegyző olvasott 's hogy csak a' fontosabb tárgyaknál szükség megállapodni. Ezen nyilatkozat P. M. tb. urát új nyilatkozatra bírta 's kijelenté most már ünnepélyesen: hogy ha így szokott folyni a' recapitulatio, ugyan nem egyébkémdianál mert ha csak akkor állapodik meg a' jegyző, midőn valamely pontra benyujtatik a' jelentés, vagy akkor, midőn ő itéli szükségesnek a' megállapodást: akkor tárgyalkor nyílik a' tisztviselőnek hanyagságra, úgy csak azon tárgyakat végzik el, a' mi nekik tetszik tudván, hogy a' jegyző, mint ki szinte tisztviselő, el fogja palástolni hanyagságukat — azért kijelenti hogy: ha alispán ur ezt szokásnak, rendes eljárásnak nevezi, ugy alig érti a' hivataloskodást. — Itt a' tisztikar fölugrott, actio-sürgetés hallatszott, de a' felszólt ügyész által egyszerű rendentasítás követeltetett.

Ekkor főispán ur ő nmlga akkép nyilatkozott, hogy a' rr. szeretetétől védeve volt eddig, 's nem sokat emlegeté főispáni jogait, 's tudja azt is hogy az actio kevés büntetés ily politikai bűnök megtorlására; de ezentul kénytelen lesz rendet minden módon eszközölni, ekkor S. J. tb. kelt föl, higgadt kedélyvel a' történeteket elsorolta még egyszer 's újra követelte a' jegyzőtől minden pontnál a' megállapodást, hogy a' tiszti jelentések fölolvastathassanak, vagy ha nincsenek, az illető tisztviselő az elmaradás okát kijelenthesse. A' vihar lecsillapodott, a' recapitulatio tovább folytatott, 's a' jegyző önként engedett a' kívánatnak.

Ezek után folytatván a' recapitulatio nagytítás nélkül mondhatni, hogy a' tiszti jelentések nagyobb része hiányzott, pedig április 12től fogva nem levén administratív közgyűlésünk, négy hónap alatt csak eljárhattak volna legnagyobb részben tisztviselő urak dolgaiban. Most dec. 13kára tüzetett ki a' közgyűlés, ez tehát a' mostanihoz ötödik hónapba esik.

Még egy nevezetes tárgyat kell megemlítenem, 's nem foghatjuk meg: hogyan hallgathatta el épen a' P. H. levelezője. S. J. tb. által követeltetett, hogy ezen k. gyűlésből tüzessék ki egy közgyűlés, melyre a' követutastásokkal foglalkozó küldöttség munkálatait nyujtsa be, hogy az a' rr. által előbb megvitathassék a' követei megválasztásánál, mert ekkor inkább ingerült lehet a' megye, az utasítások feletti tanácskozás pedig higgadt kedélyeket igényel. Ezen igen méltányos, mondhatnánk mellőzhellen kérés nem fogadtatott el, sőt arra bizták meg a' liberalis rr. főispán ő nmlga, hogy ha a' regalisokból meg fogja tudni az országgyűlés kezdetét, tüzzön ki követválasztó gyűlést, 's ugyanakkor a' követei megválasztatása után, az utasítások felett is lehet majd ta-

nácskozni. Fog tehát főispán ur ő nmlga tartani követválasztást Komárom vármegyében, mielőtt az o k i r a t, minek következtében szükséges a' választás, kihirdettnék a' rendeknek.

Tudósításom bezártával még a' pesti Hírlap levelezőjének felelek egy állítására 's egy kérdésére. Azt állítja t. i. t. levelező ur: hogy a' S. párt Komáromm. minoritása esüggedt érzetében nyugtalankodik. Igaz B. Zs. ur, hogy az egykor oly erős S. párt kevés egyedre olvadt, 's őn is egy azok közül, kik ezt leolvasztani segítették; de miután így leolvadt, minden tagja olyan, ki nem vágyódik hivatalra 's így nem restaurationalis hanem elvi párt, az elvek harczában pedig semmi esetre sem esüggedt, azért komolyan visszautasítom önmek elmékedésit; elmékedjék inkább holmi casinói scenák fölött, az hasznosabb lesz. Mi pedig önké dicsért majoritását illeti, azt nem irigylem, mert a' költségeskedéssel erősen fentartott majoritás nagyon terhes 's az sokáig nem tarthat. Azon kérdésre pedig: hogy „mi lesz az alaptalan vádló büntetése ahozképest, melyet a' magát törvényesen igazolta tisztviselő eljárási szigora miatt a' közbizodalomért szenvedend? én is kérdéssel felelek: hogyan fog történni azon igazolás? talán maga fog a' tisztviselő magáról jelenteni, vagy komárom megyei tisztviselő fog vizsgálni? ekkor a' vádló a' legigazabb vádért sem felelhet, hanemha delegatum judicium vizsgál, vagy pedig egyenlő számu vegyes párti küldöttség jár el — akkor én azon vádakért, melyek mult gyűlésen előadtak, elvállalom a' felelősséget. A' B. H. levelezőjének, miután ő minden imputation alul áll, mit sem felelek; hanem azon esudálkozom, hogy a' komáromi liberalis? párt, mindig hű védőt talál benne. Végül kijelenteni kötelességemnek tartom, hogy ezen gyűlés alatt történt események palástolásában másod alispán ur részt nem vett 's közös fájdalunkra gyengélkedő egészségét javítandó a' bodajki fürdőben mulat. T h a l y Z s i g m o n d. *)

NÓGRÁD MEGYE ÉVNEGYEDES KÖZGYŰLÉSE. Előbbi tudósításomban Nógrádnak pártszínezetét adám elő, még a' gyűlés folyamáról jelentéssel tartozom.

Első napon vagy is aug. 23kán a' kisgyűlések jegyzőkönyvének hitelesítése után b. Vay Miklósnak István főhg körutazásáról értesítő levele olvastatott föl, nyomban reá pedig igen tisztelt főispánunknak Keglevich gr. ő excljának azon levele, melyben István főherczeg fogadására küldendő választványunk elnökségéről, megköszönve róla megemlékeztünk, más hivatalos foglalatosságainál fogva lemondását válaszolja. — Ez nem kis vitatkozásra nyujtott alkalmat, megyénkben ugy is oly nagy a' szónoklati viselkedés, 's a' hiuság, hogy a' legszárabb tárgyról is képesek egyes urak 5 — 6szor föl szólalni, minden másnak véletlenül kiejtett szavát is megrostálva új meg új alkalmat adni a' komoly tanácskozási félretérősekre, annál inkább oly alkalommal tűnik ki tehát ily viselkedése a' szónoklatnak, ha oly tárgy fordul elő, melyre többféle nézetek támadnak. Sokan ugyan az ily tanácskozást a' legérősb intelligentiának tartják — én — bár nem ez alkalomra czélzólóg leginkább csak szószaporításnak 's hasztalanságnak tartom — de visszaterőleg a' tárgyra sokan ugy nyilatkoztak, hogy az első alispán, némelyek pedig, hogy a' helyettes fogadja a' megyénkbe érkezendő főherczeg — mig végre tarthatván attól, hogy e' tárgy a' legkellemetlenebb vitatkozásokra szolgálva tétel egész napunkat elorozandja, holott még a' nagyszámu és még nagyobb fontosságú utasításokról tanácskozás 's csak úgy is egy hétre szabott közgyűlési időn alig lehetvén befejezhető P. F. véget vetett az ebéli vitatkozásnak hosszasan elmondván, miszerint: az anteactákra tekintenünk kell, mit tettünk volna a' nádor felszázados ünnepélye alkalmakor? — nm. b. Vay leveléből — ugymond István főhg utazásának ketős czélját látjuk: 1ször bennünket fáradságtól és költségtől kimélt meg Budára menendő küldöttségünk által; 2szor országunkkal meg kíván ismérkedni 's ebben bizonyly nem statisztikai és geographiai tudományt akar szerezni magának, de leplezetlenül a' politikával megismérkedni és szinről szinre akarja e' megyét is látni. Nógrád megye többször kimondotta, hogy törvényesnek nem tartja az administratori rendszert, de nem egyeseket — ezen tekintetnél fogva helyén volt, hogy az administratorok elleni ovás jegyzőkönyvbe tétessék — mindazáltal a' mi administratorunk még is facto elnökünk, és így őt mellőznünk nem lehet — nézetei szerint a' helyettes vezesse 's mutassa be ő főherczegségének a' küldöttséget; de mivel más czélunk nézetei szerint megyénk szellemével megismértetni magas vendégünket, ennélfogást szónok P. F. a' szónoklatot egy más egyedre kívánja bizatni, ki megyénk politikai nézeteit

*) Kezünknel van az uradalom május 20án 1847 kelt bizonyítványa, melyben a' folyamodó Kis-Béreni lakását és becsületes magaviseletét bizonyítja. Ezen adatot, ha szükség leand, közölni fogjuk a' t. közönséggel bejárva előbb ez ügy elintézését: mi pedig a' folyamodó nemességét illeti, meggyőződhetik alispán urral az egész tisztikar,

hogy jövő közgyűlésen azt t. Veszprém megye bizonyítványával be fogja mutatni, ámbár nézetem szerint erre szükség nincs, mert ő iskolatanító 's hogy magát mint tanító is becsületesen és szorgalmasan viselte, arról is kéznél van az illető lelkész bizonyítványa. T. Zs.

*) A' Pesti Hírlap érdemes szerkesztőjét kéri a' czikkirő, ezen cikknek lapjában fölvetelére; várván ezen kérés annál inkább teljesítését, mert a' tisztelt szerkesztő ur jól tudja hogy érdekünkben áll magunkat azon lap közönsége előtt igazolni, melyben megbántattunk. T. Zs.

híven előadja, fő f e n s é g e n e k i lepletenül, kezdje isméri országunk politikai nézeteit, mely országunk fő hivatalnokai. — Végzés: a határszélre menendő küldöttséggel első alispán vezérlete és fogadási szónoklatával üdvözölje — a megyeházban pedig helyettesünk vezérlete és a rendek bemutatása mellett egy a rendek által megválasztandó szónok terjeszse politikai nézeteket ő fensége elibe. Erre iszonyu zaj: P. legyen a szónok.

A spectabilisek tömege ezt nem helyeselte, hogy is helyeselték volna némelyek, kik ha általok állítólag a megyének a küldöttségeknél szónoklani szokott egyedeiktől már e jogot elvétetni látták volna is, bizonytal közülük egyiket sem érdemesitendék a szónoklati dícsőségre. A spectabilisek erővel meg akarták mutatni: miként ez nem megy, s akarták megmutatni azt is, miként a megyének eddigi szokása a küldöttségeknél szónoklatnál mást tanusított; — de minden capacitáláshól is csak az világított ki, miként igen is a megyének eddig más szokása volt e tekintetben, de bevett egyenlő szokása nem volt, mert régiebb időkben az egyházi rendből szónokoltak, később a rendek elégteleneke voltak ezen szónoklattal; és akkor a szónoklat első alispán ruházott, de volt idő, midőn az physikailag akadályoztatva levén pár év előtt, a főjegyzőre bízott, mostan tehát megmutatva Sz. P. szolgabíró által, miként sem bevett szokás nem volt a szónoklatoknak kire ruházásában és akarat is volt azt másra bízni, mostan tehát, midőn akarat van megváltoztatni, és a szokás megengedi, mert annyiszor változtatták a rendek, a hányszor nekik tetszett, és a közbizalom P. F. — et kívánja, igen rendén látja őt e hivatalal fölruházni. — E tárgynál különös mulatságul szolgált egy szónok, ki t. i. kimondotta ugyan, hogy tisztelet és becsület P. — nak és szónoklatának, de ő azt látja rendén, hogy a helyettes szónokoljon — de a helyett hogy a helyettes urtól — (mint remélte) róla történt megemlékezéséért köszönetet aratott volna, még indítványának azon viszszaütasításával pirított el, miszerint ő — ugymint a m. helyettes, azt felelé — megsem köszönheti e megemlékezést s kéri a rendeket, kik e szellemenben akarnak nyilatkozni, hogy szándékukról mondjanak le, mert miután ki van mondva az, hogy a szónok e megye szellemét és politikai nézeteit tolmácsolja, az ő nézetei pedig nem egyeznek meg e megye politikai nézeteivel, ennélfogva nem is szónokolhat más értelemben, mint meggyőződése kívánja. — Végül végzésbe ment, hogy a megyeházban P. fog szónoklani. —

A megüritült főpénztárnokságra, mit ideiglen Horváth István szolgabíró kezel a jelen gyűlésig, hárman levén előterjesztve főispáni helyettes ő méltóságától Repiczky Ferencz e megyének egyik legactivusabb embere, ki számos évig szolgálván tetemes érdemeket szerzett szorgalma, becsületesége és aktivitása által leginkább mint főbíró, a rendek különös ajánlatára kinevezetett — Horváth István pedig ki ideiglenes főpénztárnok volt, szinte a rendek ajánlatára főbírói czímmel ruházott föl. —

Más a nagy számu közönséget nem érdeklő néhány tárgyat mellőzve egyenesen az országgyűlési utasítások egyszerű rövid vázlatába boesátokozom. — Mindenek előtt kimondatott azon elv: hogy a megválasztandó követeknek részletes utasítások adatni nem fognak, csupán a főalapelvek mondatnak ki; — továbbá, hogy az utasítások nem mint eddig annyi d a r a b o k b a n a hány utasítás, hanem egyszerre és pótólólag is hitese alakban együttvéve a megye peesétje alatt fognak fölküldetni; az eddigiek következők: —

- 1) N á d o r v á l a s z t á s. Minden áron azon lenni, hogy országos nádornak István főherczeg közakarattal választassék meg.
- 2) J ó z s e f n á d o r é r d e m e i. Boldog emlékezetű nádorunknak Józsefnek érdemei czikkeztessenek be.
- 3) 1832-36. 21. d. t. cikk nem teljesítése t. i. a partium sérelemnek orvoslása.
- 4) A h o r v á t ú g y — de nem a nyelv, hanem a vokok megszorítása tárgyában az első válaszbán sérelem gyanánt terjesztessék föl.
- 5) A z a d m i n i s t r a t o r i r e n d s z e r e' megyének eddig kimondott nézeteihez képest sérelem gyanánt terjesztessék elő.
- 6) A s z a b o l e s i l e v é l s i n t e a' kimondott elvezhképepest pártoltatik.
- 7) K ö z t e h e r - v i s e l é s e l f o g a d t a t á s a utasításul adatik; mindazáltal a hadi adóra mindaddig nem, míg a honvédelmi rendszer be nem hozatik.
- 8) Ő s i s é g. Az ősiség-eltörést a haladás fő talpkövének tekintvén a rendek, azt uti possidetis kívánják eltörölni, ha mindazáltal ezt tenni még sem lehetne, akkor minden áron, mennyire a lehetőség korlátai engedik.
- 9) A v á r o s o k r e n d e z t e t é s é r ö l f ö l f ü g g e s z t e t t 16 szavazat adatik utasításul.
- 10) V á l t ó - k é p e s s é g c s u p á n b e j e g y e z t k e -

reskedőkre szorítottatik (egy, a váltó által jégre vittnek szavazata többségével határozottatott el.)

11) K a t o n a i é l e l m e z é s: a' mult országgyűlésen mind két táblán keresztül vitt törvényjavaslata sanctio sürgettesék.

12) B ő r t ö n ű g y é s f e n y i t ő t ö r v é n y k ö n y v. A' börtönügyben a két tábla közt meglevő egyezség nyomán királyi jóváhagyást — a' bűnökre s büntetésekre nézve az előbbi országgyűlés szellemében szinte törvényt kívánnak alkalmazni; az eljárás módjáról az országgyűlésen kifejtett szellem értelmében bennünket tudósítani fognak követeink ekkor s utasítással láttatnak el majd.

13) B á n y a t ö r v é n y e k. A' bányatörvények ügyében a' kész törvényjavaslatok sanctioja sürgettesék.

14) V a l l á s. Minden keresztyén vallás törvényes egyenlőséggel birjon.

15) I r ó i t a l a j d o n. A' mult országgyűlésen készült törvényjavaslat nyomán.

16) S a j t ó s z a b a d s á g. Czélirányos törvényekkel körülirt sajtószabadságot valószínű kívánnak a' mult országgyűlésen kifejtett nézetekhez képest.

17) É v e n k é n t o r s z á g g y ű l é s t a r t a s s é k Pesten, s követeik három esztendőre választassanak.

18) K é p v i s e l e t. Ha a' hongyűlésen a' képvisellett tárgya előjövend, a' követeik ennek pártolására vannak utasítva. —

19) M i n d e n o r s z á g g y ű l é s i v á l a s z t v á n y c s a k a n n a k f o l y t a t á b a n m ű k ö d j é k.

20) V é g ű l a' követeik minden két hétben tartoznak a' megyét működésükről tudósítani. —

Zárszóul legyen még szabad előbbi levelemben kifejtett szellemhöz képest e' megye pártoskodásiról végszavaimat és nézetimet kimondani — mint említém két párt van. — Sokan, bár talán megyénkben nem is, de leginkább idegenek azon vélekedésben vannak, hogy azok elpártok s talán Nógrádmegyének ezen lépése és győzelme fogja a' másik, győzött és állítólag szinte elpárt fölött pálcáját törni; ezek mind csalódnak — elpártnak mondani egyiket sem lehet, egy két egyedről, kik elvben ezen vagy ama párt-hoz tartoznak — és itt szintugy vagy más pártnál vannak — azért azt egy vagy más elpártnak mondani nem lehet, — mindkét pártban van conservatív tag ugy, mint mindkét pártban ellenzéki a' többség. S ez nem is lehet máskép ily országgyűlési utasítások mellett, ehhez képest hogyan lehetne Nógrádban a' követválasztáskor conservatív pártot alakítani? bizonytal ha Nógrádban léteznék azon párt, mely conservatívnek nevezetetik, nem a' követválasztásban mutatná meg erejét, hol conservatív követet nem küldhet, és hol a' követeknek kezei megkötötték; de első működési lépésének kellett volna lenni az utasítások kidolgozása választványában, hol mindenki szabadon vehete részt és vokssal bírt, és a' megyei gyűléseni előfordultában — mondom itt kellett volna nyilatkozni és működni. B. Gyarmat aug. 28. kán.

ERDELYI ORSZÁGGYŰLÉS.

LXXVIIk országos ülés aug. 16án a' kir. kormány-szék jelenlétében. (Az ajánlandó ujonczok száma és kiállításuk ideje.) Jegyzőkönyvhiteltesítés után először emelt szót. Tordam. e. k. Átlátja, ugymond, a' szónyegen levő tárgynak mind igazságát, mind engedékenységet; igazságát, mert 18 év óta katonát nem adunk, tehát szükséges adni; engedékenységet, mert ő lge az ujonczok kiállítását nem egy, hanem nyolcz év alatt kívánja. Szólok ki van békülve a' számmal, de hogy egy országgyűlés kimondja, miszerint három országgyűlés időközére előlegesen ajánl katonát, nem tartja helyesnek. Nem akar szólok gyanusítani, nem is féltékeny épen az iránt, hogy az országgyűlés minden 3 esz. ben nem fog megtartatni, de ha előre teszünk ajánlatot, alkalmat és okot szolgáltatunk arra, hogy az országgyűlés meg ne tartassék. Minden törvénynek, folytatá, melyet hozunk, gyakorlati oldala is van, s ez oldalát a' törvénynek papirosra tenni igen nehéz, mert a' hiányok mindig életbe léptetése után adhatják magukat elő; már kérde szólok, ha 8 esz. re adunk katonát, hol lesz az ut, mellyen az előfordulható hiányokat igazítjuk? A' főkormány utján nem lehet, mert ez t. hozáson kívüli ut lenne. Van annak ugyan módja, hogy hasonló hiányok kiigazittassanak, ha t. i. a' megyék utasításba adják követeiknek az illetlen kiigazítás indítványozását, ugy de eleven példák bizonyítják, hogy ha az országgyűlésen valamely indítvány tétetik, annak kitűzése elnöki kegyelemtől függ, s ha megtéttik, azt mondják, nincs napirenden, s hozzá szólunk majd akkor, ha előfordul. Más országgyűlésen is megtörtént már, hogy némely indítvány soha sem vétetett föl, Innen kiindulva, és azon okból, hogy a' népnek, melly felett rendelkezünk, semmi befolyása tanácskozásunkba nincs, lelkiismeretes dolog minden törvényt elkövetni, hogy a' magukat előadható hiányokon segíteni módunk legyen. Kívánja tehát szólok, hogy 3 év alatt az ország ismét rendelkezessék, s így megajánl az első

eszt. re négy ezret, a' másodikra és harmadikra egy egy ezret, biztosan remélvén, hogy a' következő országgyűlés a' hátramaradt mennyiséget nem sokalja, s meg fogja ajánlani. —

Dobokam. főisp. Az előtte szólt követ a' 11 ezeret nem 8 év alatt kívánja megadni, hanem abból csak annyit, mennyi 3 évre esik, t. i. a' jövő országgyűlésig 6000et, de a' kívánt mennyiséget nem sokalja. Különösnek látja szólok, hogy akkor, midőn a' szám szükségét állatallatjuk, és közönettel kell elismernünk, hogy azon szám kiállítását nem egyszerre, hanem több részben kívánják tőlünk, még sem akarják a' kívánt mennyiséget időszakonként, mi reánk nézve is könnyebb lenne, megajánlani. Azon aggodalomra, hogy a' jövő országgyűlésnek nem lesz alkalmá az ujonczozás felett határozni, azt jegyzimég szólok, hogy ezen eset mindannyiszor előforduland, hányszor nem lesz szükség ujonczra, mi bizonyára nem nagy kedvetlenség az országra nézve.

Alsófejm. e. k. a' számot nem sokalja, de miután tiszta törvény van arról, hogy országgyűlés minden eszt. ben tartassék, szükségtelennek és heitelennek tartja a' jövő országgyűlés határozatait megelőzni, mert a' jövő szükségét előre látni nem lehetvén, nem tudjuk, nem lesz e' a' most kívánt mennyiségnél sokkal többre szükség. Csak azt ajánlja meg, mi a' jövő országgyűlésig terjedő időre esik, különben is, miután jelenleg a' kiállítás módja meg lesz határozva, jövő országgyűlésen csak egy ülés kell a' szükséges szám megajánlására.

Udvarhelyszék e. k. Valamint kötelességnek tartja szólok az ujonczok szükséges számbani megajánlását, ugy kötelesség tulajdon garantiankat is szentül megőrizni. Meltányoljuk a' kormány jogait, de magunkéit se koczakázassuk. Szólok szerint e' kettő igen összefér egymással. Azon előnkbe adott rendszer, mellyel fogva bizonyos számú ujonczok megadása kívántatik, nem egyszerre, hanem időnkint, nehogy egyszerre merőben ujezredek támadjanak, magában helyes; és midőn szólok Tordam. követével szavaz, hogy csak a' jövő országgyűlésig tegyünk ajánlatot, nem gyengíti ezen rendszert, mert hiszi, hogy a' jövő országgyűlés folytatni fogja a' megajánlást ugyanezen rendszerhez képest. Megvallja szólok, törvényes jog szerint, minden eszt. ben lehetne kívánni országgyűlés-tartást, még is az egy évhez épen nem ragaszkodik, nem azért mintha az országgyűlés évenkénti tartását ne ohajtaná, hanem hogyha véletlen esetek következtében csakugyan meg nem tartatnék, ne legyen arra szorítva a' kormány, hogy a' szükséges mennyiséget országgyűlésen kívül állitassa ki. Ha az ujonczok 8 évre lesznek megajánlva, abban a' kormányra nézve nincs semmi különbség, de van reánk nézve. Vegye ki a' kormány jövő országgyűlésig a' hat ezret, annyi időszakban, mint neki tetszik; így megállhat a' kormányi terv, és megfér mellette a' mi garantiank. Midőn biztosítékról tesz szólok említést, bátor figyelmeztetni a' kk. és rr. két, miként alkotványos országoknak egyes polgárai is nemcsak jogosítva vannak, de kötelesek a' kormány ugy mint a' nemzet jogai biztosításáról gondoskodni. Ezen alkotványos biztosítékok legerősbei közé tartozik az adó és katonaujonczok megajánlása. Mennyiben alkot ez utolsó biztosítékok, már el volt mondva. Mi az adót illeti, jól tudják a' kk. és rr. sürgetős létét s azt mégis a' jelen országgyűlésen egyéb aprólékos tárgyak háttérbe szorítják. Valósággal, valamint reméli szólok egy törvényjavaslat létrejövését az adó-föl nem emelésről, ugy meg van győződve, hogy egy czélszerű adó iránti rendelkezés ezen országgyűlésről elmarad. E' két biztosítéktól tehát elestünk. Ha egyéb biztosítékainkat tekintjük: egyik a' megyei élet; ennek fő éltető levegője az, hogy a' közgyűlések megtartassanak. Ezek a' későbbi időkben igen, de néhány évvel ezelőtt nemcsak — meg nem tartattak, sőt felsőbb parancsolat nyomán fels. engedelem hozzájárulása nélkül meg sem tartathattak. Tisztújítás dolgában most kapunk egy t. cikket; de tudjuk e' tekintetben mily surlódás volta a' törvényhatóságokban. Volna még biztosítékunk, folytatás szólok a' szabad sajtóban; de erről nem szól, mert nincs. Volna a' szabad szólás. Ez gyakoroltatik itt e' teremben; de nem régen volt, midőn a' vármegyék gyűlésein mondott szavakért egyes emberek kérdőre vonattak és actio alá estek. Biztosítékokat, mellyek kezeinkben vannak, elvetni nem czélirányos. Elismeri szólok, hogy az országnak joga van ajánlani akármennyi időre; de tudja, hogy egy alkotványos jog gyakorlata különböző foganattal bír, azokhoz képest mint az gyakorlataban vagy ritkábban fordul elő. Ha nyolcz évre teszünk ajánlatot, az ország szükségéi változhatnak, s így sokkal kisebb mértékben gyakorolhatjuk jogainkat, mintha minden évben tehetnők. Mi dobok. főisp. urnak azon ellenvetését illeti, hogy nem fogják banniaz ország rendei, ha nem lesz módjuk minden országgyűlésen ujonczokat ajánlani, mert nem lesz reá szükségök: ha azért nem lesz szükségünk határozatra, mivel már előre megajánlottuk, ugy sajnálni kell a' határozatot, melly bennünket eltit atól, hogy az or-

szág szükségéi tehát a' jövőt nyolcz év lefogja mondani akkor a' szegény Kényesnek tanunk sok embert mert ha a' parat alatt életének megalapítását szólok, jelen tontólóra vévő kellő állandó jövő országgyűlés ajánlják. Külföldi fentartása a' most egésze megfelelni. Alsófejm. tömeggel szonak inkább e' vagyunk esamask lenné ha már ezen smind super kormánynak multa ugyan mola a' kormány meg kell v a' millyenek ki, keveset Szólok tehát mellyel bir ezen ügyben némelyek. kor a' szük Most tehát mellynek a ni, megint nyomán, e 3 év teltéve ajánl. Vajd nyolcz idő mellett sz Hun jánlja. Zan és az orsz Ma egyik pontj hekken u fölszólija határozni Három k ajánlja. E les teend léstől a' A' mi az országgy pontja, a lönben m rom év vény évi rüleg né F pártolja gyűlése S ajánlás szerint, nem na M gatásit lására rint ak tól fed a' polg tében, va, bi teljesi nemze délyne ország b) zsc cassá tettek nem é kinest

szükségei iránt időről időre határozzunk. Nem helyes tehát a jövőt praeveniálni, mert könnyen meglehet, hogy nyolcz év leolajásaig a nemes ember is nemesek szájjal fogja mondani, hogy a hazát otalmazza, hanem tettel is 's akkor a szegény adózó népre kevesebb teher fog hárulni. Kényesnek tartja szóló e tárgyat, mert 8 év fölött határozzunk sok ember életéről. kiknek életében 8 év minden: mert ha a paraszt husz éves korában megy katonának, 8 év alatt életének legszebb idejét leéli, mely időszak jövője megalapítására a legfontosabb leendett. Innen kiindulva szóló, jelen törvényezikben ennyit vél kimondandónak: fontolóra vevén a kk. és rr. a hon hátorléte fenntartására kellő állandó katonaság szükségét 's ő felsége kívánatát, a jövő országgyűlésig ezennel 6 ezer ujoncz kiállítását megajánlják.

Küküllöm. foisp. Minthogy az ország bátorságának fenntartása a hadsereg fenállásától függ, kötelességünk most egészben rendelkezni, 's így ő felsége kívánságának megfelelni.

Alsófejér e. k. Az egy millió nyolczszáz ezer nagy néptömegeg szemben reánk parányi nemességre, a kormányának inkább csak két szempontból van szüksége: hatalmasok vagyunk csak midőn ujonczok fölött határozzunk, és hatalmasok lennünk, midőn az adó kérdése kerülne szőnyegre: 's ha már ezen két jogot, hatalmat eljártszadjuk, akkor egyszerű mind superarbitráhatjuk is magunkat, mert továbbá a kormányának reánk valóban igen kevés szüksége van. Tanulta ugyan szóló is, mikép az arisztokratia természetes gyámola a kormányának, de valóban ha őszinték akarunk lenni, meg kell vallanunk, mikép olytató szegény arisztokraták, a millyenek mi vagyunk, csak ezen szempontból indulva ki, keveset ígérhetünk és talán még kevesebbet várhatunk. Szóló tehát helytelennek tartván azon kevés garantiáról is, mellyel bírnak lemondani, csak a jövő diétáig határozza ezen ügyben, kijelentvén egyébiránt, ha szükségét látják némelylek, a repraesentatióban, mikép készek vagyunk akkor a szükséghez képest újból ujonczokat ajánlani meg. Most tehát megajánl 4 ezeret, a jövő országgyűlésig pedig, mellynek a törvény értelmében egy év alatt kell megtartatni, megint ígér 1000et, ha pedig a becsuszott gyakorlat nyomán, előbb nem lehet reményünk országgyűléshez mint 3 év teltével, akkor az előbb említett 4000 mellé még 2000 ajánl. Vajda Hunyad e. k. mivel egy bizonyos tartozást könnyebb időszakonként mint egyszerre leróni, a 8 évre ajánlás mellett szavaz.

Hunyadm. e. k. a 11 ezeret a kívánt renddel megajánlja. Zarándm. e. k. az ujonczok számát a kívánat szerint és az orsz. bizottsági eljárás értelmében megajánlja.

Marosvásárhely e. köv. Felolvassa utasításának egyik pontját, melly a nemességnek valamint egyéb közterhekben ugy a katonáskodásban is részletését kívánja 's felszólítja a kk. és rr. et, hogy ehez képest méltóztassanak határozni, különben szóló kénytelen lesz ovást jelenteni. Három kb. a 11 ezer ujonczot a kívánt szabatokban megajánlja. Ez által nem tartják előlegezve a jövő orsz. gyűlés teendőit, mert törvényeink nemesek egyik országgyűléstől a másikig élnek, vannak 800 éves törvényeink is. A mi az alkotványos biztosítékot illeti, elég biztosíték az országgyűlés évenkénti megtartása iránt a leop. dipl. 10. pontja, az 1791. t. cz. 's a kormány becsületessége. Különben meg nem foghatják, hogyan kívánnak némelylek három évenkénti országgyűlés iránt biztosítást, midőn a törvény évenkéntiről szól, hogy pedig ususról alkotványoszerűleg nem lehetszó, a közelebbi idő elég tanúságot ad.

Felsőf. e. k. Utasítása értelmében a r. b. munkálatait pártolja: ezen munkálatait szerint pedig az ujonczok országgyűlésenkint ajánlandók.

Szebenszék. Szavaz az egész őszszeg egyszerre megajánlása mellett, azon okból, mivel az valóban mind szám szerint, mind a meghatározott időszakban kiállítás szerint, nem nagy, nem szerfeletti. (Pártolák a szász követek mind.)

Marosszék e. k. A politika vagyis az országok igazgatási tudománya azt tanítja, hogy akármely ország fenállására két erő kívánatik u. m. 1) Külső bátorság, melly szerint akármely lehető külső idegen ellenség megrohanásától fedezve legyen a haza. 2) Belső bátorság, melly által a polgárok életöknek, jogaiknak 's vagyonaiknak éldeletében, a polgári törvények kimutatása szerint garantirozva, biztosítva legyenek, 's ezen két rendű kötelességet teljesítő szolgáló a státusnak, nevezetnek katonáknak. A nemzeti fejedelmek idejében kétféle katonasága volt Erdélynek: a) a felkelő szabálytalan nemesség, 's ezek az ország külső bátorságát fenntartani valának kötelesek: — b) zsoldosak, kiket maga a fejedelem fizetett az aerarialis cassából, 's kiknek egy részét testőrzőül használta, 's nevezettek palotás-katonáknak, más részét pedig a véghelyeknek és váraknak őrzésére fordította, de mindeniket a kir. kincstár fizette, 's nem az országos pénztár.

Ezen bizonytalan álláspont birta szóló küldőt arra,

miszerint kötelességévé tették indítványozni a kk. és rr. előtt azon nézeteket, hogy külön t. cikkben határozzák meg ezuttal, hogy Erdély hány ezredet tartozzék kiállítani, 's egy egy ezred hány főből álljon? Mert ha valahol, bizonyosan a státusigazgatásban legnagyobb matematikai bizonyosságúnak kell létezni, mert a talánból 's önkényes ingtagaságból folyó tényezők csak hasonló ingtag 's önkényű factumot fognak előállítani, melly a törvényhozás méltóságával össze sem fér. Hallotta hiszen sokaktól mondatni, hogy minden országgyűlés a körülmények szerint fog adni katonát, de a nyilatkozat is határozatlan levén, könnyen válhatik önkény belőle, kivált ha a nép képviselte győnge. 1) Küldőji egy lovas és két gyalogerdélyi ezrednek kipótlását nem ellenzik, hogy pedig egy ezred mennyiből álljon, folyamodjanak az ezred etymológiájához, melly ezernél több nem lehet, mert az embereket papirosban vagy pengőben venni, mint a bankókat, nem lehet, 's ott egy csak egyet jelent. 2) Küldőji, mint igazságos férfiak, nem látják helyesnek azt, hogy a haza otalmazását csak urbéri osztály teljesítse, mellyre nézve nézetek az, hogy az országnak minden nemesei, kik közé értetik az egész székelység is, a papok, mesterek, kántorok fia is katonáskodni és sorshuzásra előállítani tartoznak, azon fölött alatt azonban, hogy a fölkelési kötelesség módosítottassék, és a szélbeli székelyek katonáskodása, mint törvényellenes, merőben megszüntessék. 3) Küldőji ugy vélekesznek, hogy a kiállítandó ujonczok mennyisége ugy rovatathik ki legigazságosabban a t. hatóságokra, ha kulesul a lélekszámnak pontos őszszéírása vétetik föl 's így az őszszéírast pártolják. 4) A magyar nyelvnek diplomatiáját az erdélyi katonaságra kiterjesztetni kéri, mert az idegen commandó-szó csak silány colonistai állását juttatja eszébe a honfinak, 's lelkesedés helyett megdermeszti karjait, 's kiejti fegyverét kezéből. 5) A testi büntetésnek megszüntetését kívánja, 's azt ohajlja, hogy a katonák a haza iránt teendő magas kötelességekre nemesebb indokok által vezéreltessenek, 's a haza hűségére is eskettessenek föl. 6) A hadfogadás (Werbung) merőben szüntessék meg, mert a hadfogadás és őszszéírás két heterogen elem levén, össze nem férhetnek. Melly észrevételeken kívül az országos bizottság munkálatait pártolja.

Kormányzó. Most a számról levén szó, méltóztassanak nyilatkozataikban csak erre szoritkozni. — A kiállítás módja későbbi tanácskozás tárgya leend. Zarándm. e. k. Szerénytelenségnek tartaná hosszasan szólni, miután követtársa nyilatkozott. Követtársát pártolja, nyilatkozatához csak annyit adván még most, hogy a kir. kormányzó a jövő országgyűlést a kiállítás végrehajtása iránt tudósítsa, hogy ezáltal az országgyűlés ellenőrségi joga megállapítva legyen. —

Fogarasy. e. k. Miután a kirendelt bizottság kimutatása szerint meggyőződünk arról, hogy a kormány kívánsága, melly az ország jelen szükségén alapul, olymérésékeltszámra terjed, mellynél kevesebbet ajánlani nem lehet: fölőlesleges egyebet mondani, mint hogy: megadjuk. — Szóló itt a kormány és ország érdekeit egymástól elválasztani nem tudja; a kormányának nem magáért van szüksége, hanem van az országnak, a kormány csak kimutatja, hogy mennyi a szükség. A kérdés csak a körül fogog: vajjon a kívánt mennyiség egyszerre ajánlatsék é meg egészen, a kiállítás könnyebbség tekintetéből időszakonként történvén, vagy Udvarhelyszék köv. előadása nyomán, mellyet többen pártoltak, csak a jövő országgyűlésig legyen téve ajánlat? Szóló azon véleményben van, mikint előre kimondani, milly országos szükségek fognak létre jöni, 's azok miként pótoltassanak, nem helyes, és nem is igen alkotványos színű eljárás. Valamint ott, hol az adóról tettelesen rendelkeznek, sohasem mondják ki azt, hogy jövő országgyűlésen tul mennyi adót fognak fizetni, ugy, miután a jövő országgyűlés tartásaig eső mennyiséget megadjuk, nem tehetjük, hogy a jövő országgyűlésekre eső rátták iránt is most határozzunk. Fölőlesleges attól tartani, hogy a jövő országgyűlés az ujonczokat megtagadná. Meg van szóló győződve, hogy azon bizalom, melly az országgyűlés és kormány között, főképen azon kir. leirat következtében támadott, nem fog apadni, hanem növekedni, több hasonló kir. leirat érkezését is remélvén: nem lehet kételkedni, hogy jövő országgyűlés is, mint a mostani, minden tartózkodás nélkül meg fogja az ujonczokat ajánlani, annyival inkább, mert hova tovább mind inkább enyészni fog azon idő, mellyben mi magunkat mint idegen tartományt, a kormányt, mint idegen testületet tekintjük, mellynek subsidium helyett adunk katonaságot, a jövő országgyűlés bizonyosan nem lesz olly gyermekes, hogy mit szükségesnek lát, megtagadja. Hogy e megajánlásban az országgyűlés megtartására nézve garancia rejlik, bizonyos tekintet érdemlő dolog. Szóló ebbe mélyen ereszkedni nem kíván: elég fontosságú védőknek tartja azt, miszerint egyik országgyűlés a másikon tul nem rendelkezhetik. Egy szóló ur azt mondá: az országgyűlés évenkénti megtartása iránt elég garancia van

a törvényben. Már hogy mennyi garancia van ebben, tapasztalás bebizonyította; ennélfogva szóló nem vitatja.

Krasznam. e. k. Ugy látja, a két vélemény között kevés a lényeges különbség, mindenik megajánlja a kívánt számu ujonczokat azon különbséggel, hogy míg egyik fél nyolcz évre előre kíván rendelkezni, a másik csupán jövő országgyűlésig. Szóló ez utolsóhoz esatlakozik. Ez alkalommal utasításából folyó kötelessége küldő megyéjének azon sajátos helyzetet fölemlíteni, miszerint az 1836. 21. d. t. cikkél fogva Magyarországhoz esatlakoztatván, a Magyarország által ajánlott ujonczok számából aránylagos mennyiség rovatott ki reá. Ez ujonczmennyiség ugyan még eddig megajánlás föl nem vétetett; de mindenestre biztosítást kíván az iránt, hogy ha a Magyarország részéről reájok rovatott mennyiség folytetik, nehogy Erdély részéről is új rovatattal terheltessenek.

Egy itélőm. Ugy vette észre, a kívánt mennyiség iránt meg van az egyezés, kérdés csak az: mennyire van szükség? Ha áll az, hogy a kimutatott számot meg akarjuk adni, és hogy 11 ezerre van szükség, ebből más nem következhetik, mint hogy a 11 ezret megadjuk. Némelylek a 11 ezerből három évre akarnak adni 6 ezret. Nem látja át szóló, miért lenne ez könnyebb az országra nézve? Vagy ha az országgyűlés meg nem tartásától tartanak, ugy egészen máskint áll a dolog. Ha ebben, ugymond, garantiát akarunk fölállítani, kénytelen megvallani, hogy különös garantiát benne nem talál, mert ha a mult időket tekintjük, már három országgyűlés folyt le a nélkül, hogy fölünk ujonczokat kívántak volna, 's most a negyedik országgyűlésen vagyunk föl szóló ujonczadásra. Ez olly tény, melly nem igen bizonyít a mellett, hogy az ujonczajánlás országgyűlés tartásának garantiája. De folyvéve a dolog másik oldalát 's megfontolva, mennyi költségbe kerül a kormányának egy országgyűlés, melly könnyű számitással 50 — 60 ezer pft. költséget igényel, ha a kormány országgyűlést tartani nem akar, az országgyűlési költséget ujonczok fogadására fordítva, elég ujonczot fogadhatna, 's ekkor az ujonczajánlás az országgyűlés megtartását nem garantirozhatná. Magyarországi példák szerint, a kormány 8 évi capitulatióra 200 v. ftért kaphatna egy ujonczot, 's így 50 — 60 ezer ftért 7 — 8 ezret. Szóló nem ebben látja a garantiát, hanem a kormány loyaltásában, miben sokkalinkább bizik. A 11 ezret egyszerre kívánja megajánlatni, 's a köznép kiméltése szempontjából a kívánat szerinti időszakban kiállítani: de ohajlja ezt a katonaság föladata könnyebb megoldásának tekintetéből is, melly szerint nem lesz szükség egyszerre olly sok ujonczot betanítani. Mi azt illeti, hogy az egész megajánlás által a jövő országgyűlés teendője lenne megelőzve, 's így e törvény több országgyűlésre kiterjesztené hatását, abban szóló semmi nehézséget nem lát, szerinte egy törvénynek több országgyűlésen keresztül kell állani, 's állhat is a nélkül, hogy hatásköre csontulna az országgyűlésnek.

TARSULATI ELET.

A Josephinum nevű pesti árvaház részire f. évi julius havában történt adakozások: Veitzenbauer Ferencz 2 pft; Králik Sámuel 2 pft; Jeszkószky Ferencz 2 pft; Maixner János 2 pft; Buczászky Alajos 2 pft; Adámi Károly 2 pft; Aranyvári József 2 pft; Kast Mihály 3 pft; Dauphin Frigyes 2 pft; Korchus Ferencz 2 pft; Buchla János 2 pft; Bernhardt József 2 pft; Fritz Frigyes 5 pft; Hagen István 4 pft; Korches János 2 pft; Szloboda Ferencz 2 pft; Büchlmayer János 2 pft; Grafberger Ferencz 2 pft; Pertl Jakab 2 pft; Galster János 3 pft; Martini Henrik 3 pft; Benits Mátyás 5 pft; Müller József 6 pft; Mihály Tóbiás hagyomány 5 pft; Murmann Henrik hagyomány 40 pft; Schallero Annától hagy. 5 pft; Piller János hagy. 5 pft; Hollósy Agoston hagy. 1 pft; Sipos Ferencz hagy. 20 pft. Az intézeti pörsölybe 3 pft. — Melly adakozásokért a bizottság részéről köszönet nyilványtattik. Aigner Ferencz, m. k. pénztárnok által.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Prágából, aug. 21 kéről következők irnak: Ma délután városunk egész népsége mozgásban volt — valamennyi hatóság, a rendek, polgársága Prágának, a várostanácsal együtt ünnepeles bucsut vőnek országos kormányzónk István főhercegtől, ki néhány nap mulva hazája igazgatását veszi által. A katonai hatóságok holnap tisztelkednek. Már tegnap intézett Salm-Reifferscheid gr. az utolsó kormányzatulésben, mellyen István főherg is jelen volt, lelkes hála- 's bucsubeszédet hozzá 's este valamennyi kormány-tanácsos 's a már megérkezett ke-rületi kapitányok a főherceg asztalához hivattak meg. Mialatt ma az őszszes prágai polgártestületek az ugyne vezet Wälsch téren a kormánylak előtt 's a székek, mellyek közt — mi igen ritkán történik — a zsidófele is volt, a „Klein-seiteni“ köztéren kiállottak, a főherceg pompás magyar-

híven előadja, fő f e n s é g e n e k i lepletenül kezdje isméri országunk politikai nézeteit, mely országunk ő főhivatalnokai. — Végzés: a határszélre menendő küldöttséggel első alispán vezérlete és fogadási szónoklatával üdvözlje — a megyeházában pedig helyettesünk vezérlete és a rendek bemutatása mellett egy a rendek által megválasztandó szónok terjeszse politikai nézetünket ő fensége elibe. Erre iszonyu zaj: P. legyen a szónok.

A spectabilisek tömege ezt nem helyeselte, hogy is helyeselték volna némelyek, kik ha általok állítólag a megyének a küldöttségeknél szónoklani szokott egyedeiktől már e jogot elvétetni látták volna is, bizonyval közölök egyiket sem érdemesitendék a szónoklati dícsőségre. A spectabilisek erővel meg akarták mutatni: miként ez nem megy, s akarták megmutatni azt is, miként e megyének eddigi szokása a küldöttségeknél szónoklatnál mást tanusított; — de minden capacitáláshól is csak az világlott ki, miként igen is e megyének eddig más szokása volt e tekintetben, de bevett egyenlő szokása nem volt, mert régiebb időkben az egyházi rendből szónokoltak, később a rendek elégitellenek voltak ezen szónoklattal; és akkor a szónoklat első alispánra ruháztatott, de volt idő, midőn ez physikailag akadályoztatva levén pár év előtt, a főjegyzőre bízott, mostan tehát megmutatva Sz. P. szolgabíró által, miként sem bevett szokás nem volt a szónoklatoknak kire ruháztatásában és akarat is volt azt másra bízni, mostan tehát, midőn akarat van megváltoztatni, és a szokás megengedi, mert annyiszor változtatták a rendek, a hányszor nekik tetszett, és a közbizalom P. F—et kívánja, igen rendén látja őt e hivatalnál fölruházni. — E tárgynál különös mulatsággal szolgált egy szónok, ki t. i. kimondotta ugyan, hogy tisztelt és becsület P—nak és szónoklatának, de ő azt látja rendén, hogy a helyettes szónokoljon — de a helyett hogy a helyettes őrül — (mint remélte) róla történt megemlékezésért köszönetet aratott volna, még indítványának azon viszszaütásával pirított el, miszerint ő — ugymint a m. helyettes, azt felelő — megsemlenben akarnak nyilatkozni, hogy szándékukról mondjanak le, mert miután ki van mondva az, hogy a szónok e megye szellemét és politikai nézeteit tolmácsolja, az ő nézetei pedig nem egyeznek meg e megye politikai nézeteivel, ennélfogva nem isszónokolhat más értelemben, mint meggyőződése kívánja. — Végül végzésbe ment, hogy a megyeházában P. fog szónoklani. —

A megüritült főpénztárnokságra, mit ideiglen Horváth István szolgabíró kezel a jelen gyűlésig, hárman levén előterjesztve főispáni helyettes ő méltóságától Repiczky Ferencz e megyének egyik legactívusabb embere, ki számos évig szolgálván tetemes érdemeket szerzett szorgalma, becsületessége és aktivitása által leginkább mint főbíró, a rendek különös ajánlatára kinevezetett — Horváth István pedig ki ideiglenes főpénztárnok volt, szinte a rendek ajánlatára főbírói ezimel ruháztatott föl. —

Más a nagy számu közönséget nem érdeklő néhány tárgyat mellőzve egyenesen az országgyűlési utasítások egyszerű rövid zárlatába bocsátkozom. — Mindenek előtt kimondatott azon elv: hogy a megválasztandó követeknek részletes utasítások adatai nem fognak, csupán a főalapelvek mondatnak ki; — továbbá, hogy az utasítások nem mint eddig annyi darabokban a hány utasítás, hanem egyszerre és pótlólag is hiteles alakban együttvéve a megye pecsétje alatt fognak fölküldetni: az eddigiéket következők: —

- 1) Nádor választás. Minden áron azon lenni, hogy országos nádornak István főherczeg közakarattal választassék meg.
- 2) József nádor érdemei. Boldog emlékeztetű nádorunknak Józsefnek érdemei czikkeztessék be.
- 3) 1832-36. 21 d. t. czikk nem teljesítése t. i. a partium sérelemnek orvoslása.
- 4) A horvát ügy — de nem a nyelv, hanem a vokok megszorítása tárgyában az első válaszbán sérelem gyanánt terjesztessék föl.
- 5) Az administratori rendszer e megyének eddig kimondott nézeteihez képest sérelem gyanánt terjesztessék elő.
- 6) A szabólesi levél szinté a kimondott elvezhképest pártoltatik.
- 7) Közteherviselés elfogadtatása utasításul adatik; mindazáltal a hadi adóra mindaddig nem, míg a honvédelmi rendszer be nem hozatik.
- 8) Ősi ség. Az ősi ség-eltörlést a haladás fő talpkövének tekintvén a rendek, azt uti possidetis kívánják eltörleni, ha mindazáltal ezt tenni még sem lehetne, akkor minden áron, mennyire a lehetőség korlátai engedik.
- 9) A városok rendeztetéséről fölfüggesztett 16 szavazat adatik utasításul.
- 10) Váltó-képesség csupán bejegyzett ke-

reskedőkre szorítatik (egy, a váltó általjégre vitnek szavazata többségével határozatott el.)

11) Katonai élelmezés: a mult országgyűlésen mind két táblán keresztül vitt törvényjavaslata sanctio sürgetessék.

12) Börtönügy és fenytő törvénykönyv. A' börtönügyben a két tábla közt meglevő egyezés nyomán királyi jóváhagyást — a bűnökre s büntetésekre nézve az előbbi országgyűlés szellemében szinte törvényt kívánnak alkalmazni; az eljárás módjáról az országgyűlésen kifejtett szellem értelmében bennünket tudósítani fognak követeink ekkor s utasítással láttatnak el majd.

13) Bányatörvények. A' bányatörvények ügyében a kész törvényjavaslatok sanctioja sürgetessék.

14) Vallás. Minden keresztény vallás törvényes egyenlőséggel birjon.

15) Iróitulajdón. A' mult országgyűlésen készült törvényjavaslat nyomán.

16) Sajtószabadság. Czélirányos törvényekkel körülirt sajtószabadságot valósinni kívánnak a mult országgyűlésen kifejtett nézetekhez képest.

17) Évenként országgyűlés tartassék Pesten, s követei három esztendőre választassanak.

18) Képviselés. Ha a' hongyűlésen a képviselők tárgya előjövend, a' követei ennek pártolására vannak utasítva. —

19) Minden országgyűlési választvány csak annak folytában működjék.

20) Végül a' követei minden két hétben tartoznak a megyét működésükről tudósítani. —

Zárszóul legyen még szabad előbbi levelemben kifejtett szellemhöz képest e' megye pártoskodásiról végszavaimat és nézetimet kimondani — mint említém két párt van. — Sokan, bár talán megnyekben nem is, de leginkább idegenek azon vélekedésben vannak, hogy azok elvártok s talán Nógrádmegyének ezen lépése és győzelme fogja a' másik, győzött és állítólag szinte elvárt fölött pálcáját törni; ezek mind csalódnak — elvártok mondanunk egyiket sem lehet, egy két egyedről, kik elvben ezen vagy ama párt-hoz tartoznak — és itt színtügy vagy más pártnál vannak — azért azt egy vagy más elvártok mondanunk nem lehet, — mindkét pártban van conservatív tag ugy, mint mindkét pártban ellenzéki a' többség. S ez nem is lehet másképp ily országgyűlési utasítások mellett, ehhez képest hogyan lehetne Nógrádban a' követválasztáskor conservatív pártot alakítani? bizonyval ha Nógrádban léteznék azon párt, mely conservatívnek nevezeték, nem a' követválasztásban mutatná meg erejét, hol conservatív követet nem küldhet, és hol a' követeinek kezei megkötötték; de első működési lépésének kellett volna lenni az utasítások kidolgozása választványában, hol mindenki szabadon vehete részt és vokssal birt, és a' megyei gyűléseni előfordultában — mondom itt kellett volna nyilatkozni és működni. B. Gyarmat aug. 28 kán.

ERDELYI ORSZÁGGYŰLÉS.

LXXVIIk országos ülés aug. 16án a' kir. kormány-szék jelenlétében. (Az ajánlandó ujonczok száma és kiállításuk ideje.) Jegyzőkönyvhitelesítés után először emelt szót. Tordam. e. k. Állítja, ugymond, a' szőnyegen levő tárgynak mind igazságát, mind engedékenységet; igazságát, mert 18 év óta katonát nem adtunk, tehát szükséges adni; engedékenységet, mert ő lge az ujonczok kiállítását nem egy, hanem nyolcz év alatt kívánja. Szóló ki van békülve a' számmal, de hogy egy országgyűlés kimondja, miszerint három országgyűlés időközére előlegesen ajánl katonát, nem tartja helyesnek. Nem akar szóló gyanusítani, nem is féltékeny épen az iránt, hogy az országgyűlés minden 3 esz. ben nem fog megtartani, de ha előre teszünk ajánlatot, alkalmat és okot szolgáltatunk arra, hogy az országgyűlés meg ne tartassék. Minden törvénynek, folytató, melyet hozunk, gyakorlati oldala is van, s ez oldalát a' törvénynek papirosra tenni igen nehéz, mert a' hiányok mindig életbe léptetése után adhatják magukat elő; már kérdi szóló, ha 8 esz. re adunk katonát, hol lesz az ut, mellyen az előfordulható hiányokat igazítjuk? A' fő kormány utján nem lehet, mert ez t. hozáson kívüli ut lenne. Van annak ugyan módja, hogy hasonló hiányok kiigazittassanak, ha t. i. a' megyék utasításba adják követeiknek az illetén kiigazítás indítványozását, ugy de eleven példák bizonyítják, hogy ha az országgyűlésen valamely indítvány tétetik, annak kifizése elnöki kegyelemtől függ, s ha megtéttik, azt mondják, nincs napirenden, s hozzá szólunk majd akkor, ha előfordul. Más országgyűlésen is megtörtént már, hogy némely indítvány soha sem vétetett föl, Innen kiindulva, és azon okból, hogy a' népnek, melly felett rendelkezünk, semmi befolyása tanácskozásunkba nincs, lelkiismeretes dolog minden törvényt elkövetni, hogy a' magukat előadható hiányokon segíteni módunk legyen. Kívánja tehát szóló, hogy 3 év alatt az ország ismét rendelkezessék, s így megajánl az első

eszt. re négy ezret, a' másodikra és harmadikra egy egy ezret, biztosan remélvén, hogy a' következő országgyűlés a' hátramaradt mennyiséget nem sokalja, s meg fogja ajánlani. —

Dobokam. főisp. Az előtte szolt követ a' 11 ezret nem 8 év alatt kívánja megadni, hanem abból csak annyit, mennyi 3 évre esik, t. i. a' jövő országgyűlésig 6000et, de a' kívánt mennyiséget nem sokalja. Különösen látja szóló, hogy akkor, midőn a' szám szükségét állataltjuk, és köszönettel kell elismernünk, hogy azon szám kiállítását nem egyszerre, hanem több részben kívánják tölteni, még sem akarják a' kívánt mennyiséget időszakonként, mi reánk nézve is könnyebb lenne, megajánlani. Azon aggodalomra, hogy a' jövő országgyűlésnek nem lesz alkalma az ujonczozás felett határozni, azt jegyzimeg szóló, hogy ezen eset mindannyiszor előforduland, hányszor nem lesz szükség ujonczra, mi bizonyára nem nagy kedvetlenség az országra nézve.

Alsófejérm. e. k. a' számot nem sokalja, de miután tiszta törvény van arról, hogy országgyűlés minden eszt. ben tartassék, szükségtelenek és helytelenek tartja a' jövő országgyűlés határozatait megelőzni, mert a' jövő szükségét előre látni nem lehetvén, nem tudjuk, nem lesz e' a' most kívánt mennyiségnél sokkal többre szükség. Csak azt ajánlja meg, mi a' jövő országgyűlésig terjedő időre esik, különben is, miután jelenleg a' kiállítás módja meg lesz határozva, jövő országgyűlésen csak egy ülés kell a' szükséges szám megajánlására.

Udvarhelyszék e. k. Valamint kötelességnek tartja szóló az ujonczok szükséges számbani megajánlását, ugy kötelesség tulajdon garantiankat is szentül megőrizni. Meltányoljuk a' kormány jogait, de magunkét se koczázatsuk. Szóló szerint e' kettő igen összefér egymással. Azon előnkbe adott rendszer, mellyel fogva bizonyos számú ujonczok megadása kívántatik, nem egyszerre, hanem időnkint, nehogy egyszerre merőben új ezredek támadjanak, magában helyes; és midőn szóló Tordam. követével szavaz, hogy csak a' jövő országgyűlésig tegyünk ajánlatot, nem gyengíti ezen rendszert, mert hiszi, hogy a' jövő országgyűlés folytatni fogja a' megajánlást ugyanezen rendszerhez képest. Megvallja szóló, törvényes jog szerint, minden eszt. ben lehetne kivánni országgyűlés-tartást, még is az egy évhez épen nem ragaszkodik, nem azért mintha az országgyűlés évenkénti tartását ne ojahtaná, hanem hogyha véletlen esetek következtiben csakugyan meg nem tartatnék, ne legyen arra szorítva a' kormány, hogy a' szükséges mennyiséget országgyűlésen kívül állitassa ki. Ha az ujonczok 8 évre lesznek megajánlva, abban a' kormányra nézve nincs semmi különbség, de van reánk nézve. Vegye ki a' kormány jövő országgyűlésig a' hat ezret, annyi időszakban, mint nekik tetszik; így megállhat a' kormányi terv, és megfér mellette a' mi garantiank. Midőn biztosítékról és szót említett, bátor figyelmeztetni a' kk. és rr. kék, miként alkotványos országoknak egyes polgárai is nemcsak jogosítva vannak, de kötelesek a' kormány ugy mint a' nemzet jogai biztosításáról gondoskodni. Ezen alkotványos biztosítékok legerősbei közé tartozik az adó és katonaujonczok megajánlása. Meny nyiben alkot ez utolsó biztosítékok, már el volt mondva. Mi az adó illeti, jól tudják a' kk. és rr. sürgetős létét s azt mégis a' jelen országgyűlésen egyéb aprólkos tárgyak háttérbe szorítják. Valósággal, valamint reméli szóló egy törvényjavaslat létrejövését az adó-föl nem emelésről, ugy meg van győződve, hogy egy czélszerű adó iránti rendelkezés ezen országgyűlésről elmarad. E' két biztosítéktól tehát elestünk. Ha egyéb biztosítékainkat tekintjük: egyik a' megyei élet; ennek fő éltető levegője az, hogy a' közgyűlések megtartassanak. Ezek a' későbbi időkben igen, de néhány évvel ezelőtt nemcsak — meg nem tartattak, sőt felsőbb parancsolat nyomán fels. engedelem hozzájárulása nélkül meg sem tartathattak. Tisztújítás dolgában most kapunk egy t. czikket: de tudjuk e' tekintetben mily surlódás volt a' törvényhatóságokban. Volna még biztosítékunk, folytatászó a' szabad sajtóban; de erről nem szól, mert nincs. Volna a' szabad szólás. Ez gyakoroltatik itt e' teremben; de nem régen volt, midőn a' vármegyék gyűlésein mondott szavakért egyes emberekérdőre vonattak és actio alá estek. Biztosítékokat, mellyek kezeinkben vannak, elvetni nem czélirányos. Elismeri szóló, hogy az országunk joga van ajánlani akármennyi időre; de tudja, hogy egy alkotványos jog gyakorlata különböző foganattal bir, azokhoz képest mint az gyakrabban vagy ritkábban fordul elő. Ha nyolcz évre teszünk ajánlatot, az ország szükségéi változhatnak, s így sokkal kisebb mértékben gyakorolhatjuk jogainkat, mintha minden évben tehetnők. Mi dobok. főisp. urnak azon ellenvetését illeti, hogy nem fogják banniaz ország rendei, ha nem lesz módjuk minden országgyűlésen ujonczokat ajánlani, mert nem lesz reá szükségök: ha azért nem lesz szükségünk határozatra, mivel már előre megajánlottuk, ugy sajnálni kell a' határozatot, melly bennünket eltit attól, hogy az or-

szág szükségéi tehát a' jövőt megelőz év lefo fogja mondani, akkor a' szegény Kényesnek tar zunk sok emb mert ha a' par alatt életének megalapításán szóló, jelen fontolóra vevé kellő állandó k jövő országgy ajánlják.

Küküllő tentartása a' most egészen megfelelne.

Alsófejérm. tömeggel szemnek inkább e vagyunk csak masok lenné ha már ezen smind super kormánynak multa ugyan mola a' kormány meg kell va a' millyenek ki, keveset Szóló tehát mellyel bir ezen ügybe némelyek, kor a' szük Most tehát mellynek a' ni, megint nyomán, el 3 év teltév ajánl. Vajd nyebb idő mellett szan

Janja. Zar és az orsz. Mar egyik pontj hekben ug fölszóltija határozni. Három klé ajánlja. E les teend léstől a' A' mi az országgy pontja, az lőben n rom éve vény évi rüleg ne F pártolja gyűlésé S ajánlás szerint, nem nag M gátási t lására k rint aké tól fed a' polg tben, va, bi teljesit nemze délyne ország b) zso cassát tettek nek é kincst

szükségei iránt időről időre határozzunk. Nem helyes tehát a' jövőt praeveniálni, mert könnyen meglehet, hogy nyolcz év leteléseig a' nemcs ember is nemcsak szájjal fogja mondani, hogy a' hazát oltalmazza, hanem tettel is 's akkor a' szegény adózó népre kevesebb teher fog hárulni. Kényesnek tartja szóló e' tárgyat, mert 8 év fölött határozzunk sok ember életéről. kiknek életében 8 év minden: mert ha a' paraszt husz éves korában megy katonának, 8 év alatt életének legszebb idejét leéli, mely időszak jövője megalapítására a' legfontosabb leendett. Innen kiindulva szóló, jelen törvényezikben ennyit vél kimondandónak: fontolóra vevén a' kk. és rr. a' honbátorlété fenntartására kellő állandó katonaság szükségét 's ő felsége kívánatát, a' jövő országgyűlésig ezennel 6 ezer újoncz kiállítását megajánlják.

Kükküllöm. főisp. Minthogy az ország bátorságának fenntartása a' hadsereg fenállásától függ, kötelességünk most egészben rendelkezni, 's így ő felsége kívánásának megfelelően.

Alsófejtér e. k. Az egy millió nyolczszáz ezer nagynép-tömegeg szemben reánk parányi nemességre, a' kormány-nak inkább csak két szempontból van szüksége; hatalmasok vagyunk csak midőn újonczok fölött határozzunk, és hatalmasok lennünk, midőn az adó kérdése kerülne szónyegre: 's ha már ezen két jogot, hatalmat eljártszodjuk, akkor egyszerűsmind superarbitráhatjuk is magunkat, mert továbbá a' kormánynak reánk valóban igen kevés szüksége van. Tanulta ugyan szóló is, mikép az arisztokratia természetes gyámola a' kormánynak, de valóban ha őszinték akarunk lenni, meg kell vallanunk, mikép olyatén szegény arisztokraták, a' millyenek mi vagyunk, csak ezen szempontból indulva ki, keveset ígérhetünk és talán még kevesebbet várhatunk. Szóló tehát helytelennek tartván azon kevés garantiáról is, mellyel bírnak lemondani, csak a' jövő dietáig határozza ezen ügyben, kijelentvén egyébiránt, ha szükségét látják némellyek, a' repraesentatióban, mikép készek vagyunk akkor a' szükséghez képest újból újonczokat ajánlani meg. Most tehát megajánl 4 ezeret, a' jövő országgyűlésig pedig, mellynek a' törvény értelmében egy év alatt kell megtartatni, megint ígér 1000et, ha pedig a' becsuszott gyakorlat nyomán, előbb nem lehet reményünk országgyűléshez mint 3 év telével, akkor az előbb említett 4000 mellé még 2000 ajánl. Vajda Hunyad e. k. mivel egy bizonyos tartozást könnyebb időszakonként mint egyszerre leróni, a' 8 évre ajánlás mellett szavaz.

Hunyadm. e. k. a' 11 ezeret a' kívánt renddel megajánlja. Zarándm. e. k. az újonczok számát a' kívánat szerint és az orsz. bizottsági eljárás értelmében megajánlja.

Marosvásárhely e. k. Felolvassa utasításának egyik pontját, melly a' nemességnek valamint egyéb közterhekben egy a' katonaságban is részletését kívánja 's felszólítja a' kk. és rr. et, hogy ehez képest méltóztassanak határozni, különben szóló kénytelen lesz óvást jelenteni. Három kb. a' 11 ezer újonczot a' kívánt szabatokban megajánlja. Ez által nem tartják előlegezve a' jövő orsz. gyűlés teendőit, mert törvényeink nemcsak egyik országgyűléstől a' másikig élnek, vannak 800 éves törvényeink is. A' mi az alkotmányos biztositékokot illeti, elég biztositék az országgyűlés évenkénti megtartása iránt a' leop. dipl. 10. pontja, az 1791. 10. t. c. 's a' kormány becsületessége. Különben meg nem foghatják, hogyan kívánunk némellyek három évenkénti országgyűlés iránt biztositást, midőn a' törvény évenkéntiről szól, hogy pedig uszról alkotványoszerűleg nem lehetszó, a' közelebbi idő elég tanúságot ad.

Felsőf. e. k. Utasítása értelmében pedig az újonczok országgyűlésenként ajánlandók.

Szebenzék. Szavaz az egész összeg egyszerre megajánlása mellett, azon okból, mivel az valóban mind szám szerint, mind a' meghatározott időszakban kiállítás szerint, nem nagy, nem szerfeletti. (Pártolák a' szász követek mind.)

Maroszek e. k. A' politika vagyis az országok igazgatási tudománya azt tanítja, hogy akármely ország fenállására két erő kívánatik u. m. 1) Külső bátorság, melly szerint akármely lehető külső idegen ellenség megrohanásától fedezve legyen a' haza. 2) Belső bátorság, melly által a' polgárok életöknek, jogaiknak 's vagyonaiknak védelmében, a' polgári törvények kimutatása szerint garantirozva, biztositva legyenek, 's ezen két rendű kötelességet teljesítő szolgáló a' státusnak, nevezetnek katonáknak. A' nemzeti fejlődnek idejében kétféle katonasága volt Erdélynek: a) a' felkelő szabálytalan nemesség, 's ezek az ország külső bátorságát fenntartani valának kötelesek; — b) zsoldosok, kiket maga a' fejdelem fizetett az aerarialis cassából, 's kiknek egy részét testőrzőül használta, 's nevezettek palotás-katonáknak, más részét pedig a' véghelyeknek és váraknak őrszére fordította, de mindeniket a' kir. kincstár fizette, 's nem az országos pénztár.

Ezen bizonytalan álláspont birta szóló küldött arra,

miszerint kötelességévé tették indítványozni a' kk. és rr. előtt azon nézeteket, hogy külön t. ezikkben határoznák meg ezuttal, hogy Erdély hány ezredet tartozzék kiállítani, 's egy ezred hány főből álljon? Mert ha valahol, bizonyosan a' státusigazgatásban legnagyobb matematikai bizonyosságnak kell létezni, mert a' talánból 's önkényes ingatagságból folyó tényezők csak hasonló ingatag 's önkényű factumot fognak előállítani, melly a' törvényhozás méltóságával össze sem fér. Hallotta hiszen sokaktól mondatni, hogy minden országgyűlés a' körülmények szerint fog adni katonát, de a' nyilatkozat is határozatlan levén, könnyen válhatik önkény belőle, kivált ha a' nép képvisellete gyöngé. 1) Küldőji egy lovas és két gyalogerdélyi ezrednek kipótlását nem ellenzik, hogy pedig egy ezred mennyiből álljon, folyamodjanak az ezred etymológiájához, melly ezernél több nem lehet, mert az embereket papirosban vagy pengőben venni, mint a' bankókat, nem lehet, 's ott egy csak egyet jelent. 2) Küldőji, mint igazságos férfiak, nem látják helyesnek azt, hogy a' haza oltalmazását csak urbéri osztály teljesítse, mellyre nézve nézetök az, hogy az országnak minden nemesei, kik közé értetik az egész székelység is, a' papok, mesterek, kántorok fiai is katonaszkodni és sorshuzásra előállani tartoznak, azon föltét alatt azonban, hogy a' fölkelési kötelesség módosíttassék, és a' székely katonaszkodása, mint törvényellenes, merőben megszüntessék. 3) Küldőji úgy vélekesznek, hogy a' kiállítandó újonczok mennyisége egy rovathatik ki legigazságosabban a' t. hatóságokra, ha kulesul a' lélekszámnak pontos összeírása vétetik föl 's így az összeírást pártolják. 4) A' magyar nyelvnek diplomatiáját az erdélyi katonaságra kiterjesztetni kéri, mert az idegen commandó-szó csak silány colonistai állását juttatja eszébe a' honfinak, 's lelkesedés helyett megdermeszti kárját, 's kiejti fegyverét kezéből. 5) A' testi büntetésnek megszüntetését kívánja, 's azt ohajlja, hogy a' katonák a' haza iránt teendő magas kötelességökre nemesebb indokok által vezéreltessenek, 's a' haza búségére is esketessenek föl. 6) A' hadfogadás (Werbung) merőben szüntessék meg, mert a' hadfogadás és összeírás két heterogen elem levén, össze nem férhetnek. Melly észrevételeken kívül az országos bizottság munkálatait pártolja.

Kormányzó. Most a' számról levén szó, méltóztassanak nyilatkozataikban csak erre szorítkozni. — A' kiállítás módja későbbi tanácskozás tárgya leend. Zarándm. e. k. Szerénytelenségnek tartaná hosszasan szólani, miután követtársa nyilatkozott. Követtársát pártolja, nyilatkozatához csak annyit adván még most, hogy a' kir. kormányszék a' jövő országgyűlést a' kiállítás végrehajtása iránt tudósítsa, hogy ezáltal az országgyűlés ellenőrségi joga megállapítva legyen. —

Fogarasy. e. k. Miután a' kirendelt bizottság kimutatása szerint meggyőződött arról, hogy a' kormány kívánása, melly az ország jelen szükségén alapul, olymérésékelt számrá terjed, mellynél kevesebbet ajánlani nem lehet: fölösleges egyebet mondani, mint hogy: megadjuk. — Szóló itt a' kormány és ország érdekeit egymástól elválasztani nem tudja; a' kormánynak nem magáért van szüksége, hanem van az országnak, a' kormány csak kimutatja, hogy mennyi a' szükség. A' kérdés csak a' körül forog: vajjon a' kívánt mennyiség egyszerre ajánltassék e' meg egészen, a' kiállítás könnyebbség tekintetéből időszakonként történvén, vagy Udvarhelyzék köv. előadása nyomán, mellyet többen pártoltak, csak a' jövő országgyűlésig legyen téve ajánlat? Szóló azon véleményben van, miként előre kimondani, milly országos szükségek fognak létre jöni, 's azok miként pótolassanak, nem helyes, és nem is igen alkotványos színű eljárás. Valamint ott, hol az adóról tettelesen rendelkeznek, sohasem mondják ki azt, hogy jövő országgyűlésen tul mennyi adót fognak fizetni, ugy, miután a' jövő országgyűlés tartásaig eső mennyiséget megadjuk, nem tehetjük, hogy a' jövő országgyűlésekre eső rátaik iránt is most határozzunk. Fölösleges attól tartani, hogy a' jövő országgyűlés az újonczokat megtagadná. Meg van szóló győződve, hogy azon bizalom, melly az országgyűlés és kormány között, főképen azon kir. leirat következtében támasztott, nem fog apadni, hanem növekedni, több hasonló kir. leirat érkezését is remélvén: nem lehet kételkedni, hogy jövő országgyűlés is, mint a' mostani, minden tartozkodás nélkül meg fogja az újonczokat ajánlani, annyival inkább, mert hova tovább mind inkább enyészni fog azon idő, mellyben mi magunkat mint idegen tartományt, a' kormánnyt, mint idegen testületet tekintjük, mellynek subsidium helyett adunk katonaságot, a' jövő országgyűlés bizonyosan nem lesz oly gyermekes, hogy mit szükségesnek lát, megtagadja. Hogy e' megajánlásban az országgyűlés megtartására nézve garancia rejlik, bizonyos tekintetű érdemű dolog. Szóló ebbe mélyen ereszkedni nem kíván: elég fontosságú védoknak tartja azt, miszerint egyik országgyűlés a' másikon tul nem rendelkezhetik. Egy szóló ur azt mondá: az országgyűlés évenkénti megtartása iránt elég garancia van

a' törvényben. Már hogy mennyi garancia van ebben, tapasztalás behizonyította; ennél fogva szóló nem vitatja.

Krasznam. e. k. Ugy látja, a' két vélemény között kevés a' lényeges különbség, mindenik megajánlja a' kívánt számú újonczokat azon különbséggel, hogy míg egyik fél nyolcz évre előre kíván rendelkezni, a' másik csupán azon sajátságos helyzetet fölemlíteni, miszerint az 1836. 21 d. t. ezikkél fogva Magyarországhoz esatoltatván, a' Magyarország által ajánlott újonczok számából aránylagos mennyiség rovott ki reá. Ez újonczmennyiség ugyan még eddig megajánl föl nem vétetett; de mindenesetre biztositást kíván az iránt, hogy ha a' Magyarország részéről reájok rovott mennyiség fölvetetik, nehogy Erdély részéről is új rovattal terheltessenek.

Egy itélőm. Ugy vette észre, a' kívánt mennyiség iránt meg van az egyezés, kérdés csak az: mennyire van szükség? Ha áll az, hogy a' kimutatott számot meg akarjuk adni, és hogy 11 ezerre van szükség, ebből más nem követhetnek, mint hogy a' 11 ezret megadjuk. Némellyek a' 11 ezerből három évre akarnak adni 6 ezret. Nem látja át szóló, miért lenne ez könnyebb az országra nézve? Vagy ha az országgyűlés meg nem tartásától tartanak, ugy egészen máskint áll a' dolog. Ha ebben, ugymond, garantiát akarunk fölláítani, kénytelen megvallani, hogy különös garantiát benne nem talál, mert ha a' mult idöket tekintjük, már három országgyűlés folyt le a' nélkül, hogy tőlünk újonczokat kívántak volna, 's most a' negyedik országgyűlésen vagyunk fölszólítva újonczadásra. Ez oly tény, melly nem igen bizonyít a' mellett, hogy az újonczajánlás országgyűlés tartásnak garantiája. De fölveve a' dolog másik oldalát 's megfontolva, mennyi költségbe kerül a' kormánynak egy országgyűlés, melly könnyű számítással 50—60 ezer pft. költséget igényel, ha a' kormány országgyűlést tartani nem akar, az országgyűlési költséget újonczok fogadására fordítva, elég újonczot fogadhatna, 's ekkor az újonczajánlás az országgyűlés megtartását nem garantirozhatná. Magyarországi példák szerint, a' kormány 8 évi capitulatióra 200 v. ft. ért kaphatna egy újonczot, 's így 50—60 ezer ft. ért 7—8 ezret. Szóló nem ebben látja a' garantiát, hanem a' kormány loyálisában, miben sokkal inkább bizik. A' 11 ezret egyszerre kívánja megajánlatni, 's a' köznépméltóság szempontjából a' kívánat szerinti időszakban kiállítani; de ohajlja ezt a' katonaság földadata könnyebb megoldásának tekintetéből is, melly szerint nem lesz szükség egyszerre oly sok újonczot betanítani. Mi azt illeti, hogy az egész megajánlás által a' jövő országgyűlés teendője lenne megelőzve, 's így e' törvény több országgyűlésre kiterjesztené hatását, abban szóló semmi nehézséget nem lát, szerinte egy törvénynek több országgyűlésen keresztül kell állni, 's állhat is a' nélkül, hogy hatásköre esonkulna az országgyűlésnek.

TARSULATI ELET.

A' Josephinum nevű pesti árvaház részire f. évi julius havában történt adakozások: Veitzenbauer Ferencz 2 pft; Králik Sámuel 2 pft; Jeszkinszky Ferencz 2 pft; Maixner János 2 pft; Buczászky Alajos 2 pft; Adámi Károly 2 pft; Aranyvári József 2 pft; Kast Mihály 3 pft; Dauphin Frigyes 2 pft; Korehus Ferencz 2 pft; Buehla János 2 pft; Bernhardt József 2 pft; Fritz Frigyes 5 pft; Hagen István 4 pft; Korehus János 2 pft; Szloboda Ferencz 2 pft; Büchlmyer János 2 pft; Grafberger Ferencz 2 pft; Pertl Jakab 2 pft; Galster János 3 pft; Martini Henrik 3 pft; Benits Mátyás 5 pft; Müller József 6 pft; Mihály Tóbiás hagyomány 5 pft; Murmann Henrik hagyománya 40 pft; Schallero Annától hagy. 5 pft; Piller János hagy. 5 pft; Hollósy Agoston hagy. 1 pft; Sipos Ferencz hagy. 20 pft. Az intézeti pörsölybe 3 pft. — Melly adakozásokért a' biztosság részéről köszönet nyilváníttatik. A' igner Ferencz. m. k. pénztárnok által.

KÜLFÖLD.

AUSZRIA. Prágából, aug. 21kéről következők irnak: Ma délután városunk egész népsége mozgásban volt — valamennyi hatóság, a' rendek, polgársága Prágának, a' várostanácsal együtt ünnepélyes bucsut vőnek országos kormányzónk István főhercegtől, ki néhány nap mulva hazája igazgatását veszi által. A' katonai hatóságok holnap tisztelkednek. Már tegnap intézett Salm-Reifferscheid gr. az utolsó kormányzatülésben, mellyen István főherg is jelen volt, lelkes hála- 's bucsubeszédet hozzá 's este valamennyi kormány-tanácsos 's a' már megérkezett kerületi kapitányok a' főherczeg asztalához hivattak meg. Mialatt ma az összes prágai polgártestületek az ugynevezett Wälsch téren a' kormánylak előtt 's a' ezéhek, mellyek közt — mi igen ritkán történik — a' zsidóféle is volt, a' „Kleinseiteni“ köztéren kiállottak, a' főherczeg pompás magyar-

dizöltöztben különféle küldöttségeket fogadott el, s vég- udvarlason valamennyi tizenhat kerületi kapitánya Cseh- országnak megjelent. Ez talán még soha sem történt. Mi- dón a főherceg lejtött. Müller polgármester, a polgárha- dak ezredesei s egész tisztikara fogadták őt. Ezer éljen és Sláva mu (üdv neki!) kiáltás hangzék elibe. Ünnepegy a- latt a „Wälsch“ piac táblái levették, s új „István tér“ felirattal pótolattak.

SPANYOLORSZÁG. Midón Izabella királynő san ildefonsoi kastélyából Madridba viszatért, a miniszterek kérték őt: elnöklene egy tanácsban, hol férjével kibékü- lése módjáról lennének értekezendők. Miután a királynő e kérelmet nem kevésbé kegytelen kifejezésekkel visszau- tasztá, másnap este (15kén) miniszterelnök Pacheco eli- be terjeszté az okokat, miknél fogvást a miniszterek szük- ségesnek tartják a királyi párnak háziás közösségben é- lését. A királynő erre viszonzá, mikép ő épen nem ellenzi, hogy férje ismét vele lakják a palotában. Ezen nyilatkozat következtében Benavides belügyminiszter aug. 17kén ké- reté a Pardoból Madridba testvérei látogatására érkezett királyt, tüzzön ki neki napot s órát, hogy a királynő kíván- ságát elibe terjeszthesse, és vele tartózkodásának Pardob- ból Madridba áttétele iránt értekezhessek. A király szint- az nap (17kén) megüzenteté a miniszternek, mikép 19ke előtt nem fogadhatja őt el. Ezen körülményekből kiviláglik, hogy a király bizonyos követelések vagy föltételekhez szán- dékozik nöje oldalához viszatérését kötni. Ha ez nem fo- rogná fen, akkor haladék nélkül sietett volna karjai közé, nem várva újabb értekezést a miniszterekkel, mi szerfölött nagy figyelmet gerjeszte s azon hiedelemre szolgált okot, hogy a király francia kabinetet hivat. tudósításokat vár Párizsból.

Krisztina királynő Havreből, hol a tengeri fürdőket használta és sept. közepeig mulatni szándékozott, hirtelen Párizsba tért vissza. Narvaez tábornok Madridba visza- hivatása figyelmeztető jelül szolgál neki arra, hogy a fen- só politika kormánygyeplőjét ismét kezeibe ragadja. Aug. 19kei madridi hírek szerint a királyi házaspár kibékülését egy föltétel akadályoztatá a király részéről, mely szerint ez ugyanis négy hónapi várakozást kíván s csak ennek le- folyta után kész nőjével egyesülni. Furesa föltétel, mint a lapok állítják.

FRANCZIAORSZÁG. Párizs, aug. 25. A pair- udvar előtti pernek immár vége. Praslin herceg tegnap esti 5 órakor a fogházban a (még nem tudatik bizonyosan mimódon bevett)méreg következtében meghalt. Az üvegen mellyet kiürített, nem laudanum (mikép eleinte gondolák), hanem egérkő(arsenicum)volt. Már regg. mutatkoztak tév- beszedek, elhunyt előtt egy órával mindazáltal magához veheté a végszentségeket. Vallomást ugylátszik nem tón. A herceg ugyan semmit nem vallott a hatóság előtt (aug. 22kéről írják), de feleletei, hallgatása, zavarodása, ellen- mondásai, a szemlátomásti tények ellenálhatlanul bizonyít- ják gonoszítottét. Beszéli, hogy midón a luxemburgi pa- lotába vitették, családja bizonyos tagjának megvallotta le- gyen vették, mi eddigelő csak hír. Ellenben egy szolga a- zon terhelő nyilatkozvánnyal lépett föl, hogy a herceget közvetlenül a tett után szobájában látta, mikép véres kezeit mosá s hálóöllönyét tisztogató. Azon tör vasát, mellyel a szurásokat intézte (s melly mint előbb állítók nem az árny- székben találtatott), egyik szekrényben lelték. A szeren- csétlen hercegnő holtteste 30 különféle sérülést, nyilt se- beket és zúzásokot mutat; a tettes maga is lábszárán sérté meg magát, hihetőleg nőjével küzdésben. Ez minden kö- rülmény szerint az első csapásokat álonban kapta s esen- getni akart, de valamely ördögi kéz az ágy melletti esen- gettyüt félremozdítá, erre kirohant ágyából s a kandalló- hoz ért, hol kétségbeesett vonaglással a másik esengettyüt rángatta. Egyszermind ugylátszik küzdött gyilkosával, ki vaktában döföle őt, míg vérebe lerogyott, midón aztán a herceg, kinek döfő fegyvere dühös csapási közt s a küz- dés alatt valamelyik butodarabon ösztetört, az utolsó szétmarczangló ütéseket pisztolylyal követé el rajta. Azon pillanatban, midón a komorna hozzá lépett, még hörgött a hercegnő: alig gondolhatni mást, mint hogy gyilkosát küz- dés közben megmérte, szeméi még nyilva valának, de mozdulatlanok, merevenek, s csak hamar az utolsó életjel is eltűnt a megcsontított testből. Jobb kézi kis uja el volt vágva, s ez hihetőleg akkor történt, midón az első döfések után elszonyodtan nyakához kapott, hol sértetett. Egy se- lyem zsinór, melly még véres volt, azon gyamitásra szol- gáltat okot, hogy a herceg, kinek nöje sokáig tartó elha- lása nem tetszett, azt végre megfojtani szándékozott: talán a csengetés s komorna közlegése hátráltatták őt ennek lé-

tesítésében. Feleletet, felvilágosítást a hezegtől nem kap- hatni, a rá súlyosuló megsemmisítő tények ellenében el- fojtott hallgatást bizonyít, csak olykor takarja képét mind két kezébe. Egy izben hallák őt szolgálói ágyában (mert majd mindig fekszik) kiáltani: ah volna csak mérgem! Mikép tel- jesített e kívánat, még senki nem tudja megmondani, de kétségkívülnek látszik, hogy a herceg mérget vón; az orvosok tüstint ellenszereket használtak (mellyek azonban, mikép az eredvény tanúsítá, sikertelenül lönek alkalmazva) de a mérge hatása csakhamar mutatkozni kezdett.—Két év óta uralkodott ugy látszék eléguiletlenség a két hitestárs közt; utóbbi időben azonban kiegenszertelődve vélte őket a család. — Fogolytársáról Lucy Laura kisasszonyról azt hallani, hogy fölyvást tagad minden vis z o n y t a her- ceggel: egyébiránt állítólag nem is Lucynek híják hanem Desportes Laurának, ki is párizsi születés, feltünőleg szép, művelt s nyugott feleletei s egész viseletében.

Azon kérdés: mi történhetett a herceg haza érkezte óta a nevelőnőnél tett látogatás után egész a gyilkosság elkövetéseig (tehát esti 10 órától reggeli 4ig), vagy mily körülmények előzték meg s idézték legyen elő a ténny, tán valamely szövtátság, melly mind a két házastárs heves vérmérséke mellett határtalan indulatossággal törhetett ki, tán kölcsönös szemrehányások s több efféle? Mind erről eddigelő még mitem tudnak.—A kihallgatás eredvényes tartalma fölött legszigorubb hallgatás uralkodék. csak az hallaték, hogy a herceg szakadatlanul sirt s a kancellár- nak őt minden pillanatban inteni kellett magához térésre. —A herceg szintazon börtön-szobába tétetett a luxem- burgi palotában, mellyben előtte Cubiéres tábornok s Pellapraült, és szigorum őriztetett minden öngyilkolási ki- sérlet ellen. Ez azonban már haszatalan volt.

A király, trónralépte tizenhetedik évnappján nagyszá- mu kegyelem bizonyványban részesíté fogoly-alattvaló- jít. Névszerint a bagnók (gályabörtön) s különféle közpon- ti fegyházakban ült foglyok, kik fegyvedjök felét kiölték s jó viseletet bizonyítottak, egészeni vagy részleges büntetés elengedést nyertek. Ezen kegyelem aug. 9kén hirdetteték ki. Politikai vétségek miatt elítéltekre azonban a királyi kegyelem ez uttal nem terjesztetett ki.

Dunavizárlás: sept. 1jén: 8 0 6 az 0 fölött.

71ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Duna- gőzhajózás.

Alulirt hivatalnak van szerencséje ezennel jelenteni, mikép augusztus hó 31kétől kezdve egész september skáig bezárólag egy gőz ű s naponként reggeli 5 órakor **Pestről Györbe**: ugyszinte naponként déli 12 órakor **Pestről Bécsbe** fog járn.

A Pestről lefelé járó gőzűsök jár- rendje a következő.

Zimonyba: vasárnap s hétfőn (Tittel mellett) — szerdán, esütörtökön (Eszék mellett) — pénteken (Tittel mellett) szombaton (Eszék mellett.)

Augusztus 29kén egy különös gőzűs utazást teend Pestről Pozsonyig. Pes- ten aug. 25kén 1847. *A dunagőzhajózási hivatal által. 2-3*

A tiszavölgyi társulat ügyében.

A tiszavölgyi társulat választványa határozata következtében ezennel közhírré tété- tik, hogy miután a Tisza s azzal kapcsolatban levő folyók szabályoztatására legkegyelme- sebben kinevezett nádori bíróság f. évi július hó 10kén sz. kir. Debreczen városában kihir- detett ítélete 11dik pontja által a társulati belajstromzási ívek f. évi october hó 15ig nyitva tartatni határozattak s ennél fogva a társulatnak azon tagjai, kik ne talán october hó 15o napja — mint a belajstromzókra megállapított első törlesztési határidő — után lajstro- moznák be magokat, már ezen első törlesztési határidőn részlegeiket be nem fizetheték: ugyanezekre nézve első törlesztési határidőül f. évi october hó 31dik napja oly formán tüzetik ki határozatilag: miszerint nekik a társulat lajstromzási előnyeik csak a fenebbi fölté- tétel elfogadása s teljesítése mellett nyitlathatnak meg:

a társulati lajstromívek

Az ugo esai osztályban: Egy János,

Szathmárbán: Bojthor Endre,

Bereg, Ung és Szabolcs felső vidékén: Eötvös Tamás, Erős Lajos, Kandó

Kálmán és Lónyay Menyhért,

Zemplén vidékén: Brezenheim Ferdinand hg, Kazinczy András, Lónyay

Gábor, Nyeviczky József és Szabó Károly,

A tó-szabolcs, Borsod és Zemplén Tokaj alatti részében: Andrassy Gyula

gróf, Fogthay János, Genesy József, Illésy János, Patay József és Szikszay György.

Hévesi osztályban: october hó 1jén tul Borbély Sámuel,

Csongrádi osztályban: ngos Bene József, Náray Tamás, Szapáry József

gr. és b. Venkheim Béla t. cz. uraknál tétetvén le, ugyaneziránt, az illető belajstromozni

kívánó érdekeltek hivatalosan értesítettek.

Kelt Pesten a tiszavölgyi társulat központi választványának 1847dik évi augusztus

hó 25kén tartott üléséből. — Kiadta D e c s e y I. a j o s központi jegyző. 3-3

Hely szűke s némely újítások miatt, a nemzeti színházi ruhátárban tartozó szmi öltözé- kek egy része az intézet orsz. főigazgatósága rendelete következtében, kimustráltván, f. évi sept. 29kén szabad egyezkedés vagy nyilványos árverés útján el fog adatni, mi ezennel köz- hurrététek. Pest, sept. 1jén 1847. S z i g l i g e t i t k á r.

Szerkesztő Helmezy Mihály. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-utca 453 szám.

Hirdetvény.

Melly által a sóvári királyi sóaknai fő- hivatal részéről a folyó 1847. év sz. An- drás hó 15o napjától kezdve, 6 egymásután folyó évekre azaz 1853 évi mindszentho ut- tolsó napjáig a helybeli gépelyes intézet számára, és egyéb itteni kir. forráz és ke- zelési szükségekre megkívánó lovaknak tar- tása iránt f. évi sz. Mihály hó 6dik napján tartandó nyilvános árverés közhírré tétetik ugyan is.

A vállalkozó mint gépelyes bérlő; melly azon esothen, ha a királyi gépely épületé- ben személyesen nem laknék, maga helyett egy biztos, és jó erkölcsű személyt mint felvigyázót helyettesíteni tartozik, azonkívül minden azon épületbe vigyázatlanságából eredett, és kimutatható kárért felelős: — köteles léssen a sós viznek a sósbanján lé- tező Lipót nevű, vagy egyéb netalán még folyvítandó sós kútából való kihúzására, ugy- nem különben más egyéb királyi manipula- tionális munkához 16 erős, ép, egészséges lovakat, ide értvén még a szükség esethére megkívántató két tartalék lovat, és ahoz szükséges jó és erős hámokat és egyéb lö- szerszámokat megszerezni, azonkívül még 5 kocsisat a kir. munkásokból tartani is ille- tőleg a jelenleg létező négy béres kocsiso- sat, az őket illető rendes béreik mellett ál- tal venni; ennél fogvást köteles léssen a vál- lalkozó a sós viznek kihúzásán kívül, melly- ha netalán szükségtelené válnék, egyéb mu-

kálatoknál is, ugy mint: fa, víz és egyéb a- nyagok fuvaroztatása mellett minden egyes lóval naponként 8 órai munkát mindég jó e- lőre kiadott rendelet szerint teljesíteni. El- lenkezőleg a vállalkozónak ezen kötelezet- tségeiért, és szolgálatok betöltéséért a kir. kincstár részéről következő kártérítés, ugy- mint: a főlebb említett napon tartatott köz- árverés szerint a legkevesebbet ígérő által ajánlott minden lóval egy esztendőre esendő ló tartási díj fog kiszolgáltatni, — a lovak számára azonban szükséges szénát, zabot, valamint szalmát is, és mindent a mi azok- nak élelmezésére megkívántatik, tartozik a vállalkozó magáéból megszerezni, ezenki- vül minden gépely intézeti épületek, hozzá- tartozandó istállókkal, kúttal, kerttel és sze- kérszínekkel együtt az ahoz készített föl- jegyzés szerint, a gépelyes ház valamint a kocsisok lakhelyei fűtésére pedig ten 16 kö- büs öl tűzifa, továbbá a bérlőnek, haza nő- pének, és gépelyes és lódejének számára fe- jenként 16 font, a gépelyes lovakra, és két telére pedig egyenkint 8 font Cseternyei aljsó mint egy esztendőbeli járandóság in- gyen fog kiadatni.

A bérlőnek azonkívül szabad léssen a gépelyes épületben 4 lovat a maga szükségé- gere minden kárpótlás követelése nélkül tartani.

A további szerződési és árverési fölté- telek a sóvári királyi főhivatal hirdájá- ban olvashatók. 3-3

Gabonaár váltógarasokban.

	Tisztalás	Készítés	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, auguszt 27.	(pesti m.) 310-380	— 250 190-200	120 125	80-81	—	—
Veszprém, „ 27.	(poz. m.) 170-225	15-165 125-135	80-87	47-53	180-190	—
N-Kamizán, „ 25.	160-195	145-160 120-130	83-93	50-55	160-170	—
Győrött, „ 21.	200-225	150-160 130-145	88-95	60-63	160-170	—
Mosonyban, „ 26.	210-265	140-160 130-150	80-90	65-90	145-170	—
N-Szombathán, „ 24.	185-204	—	135-146	96-104	60-63	—
Pozsonyban, „ 27.	190-215	—	135-165	105-120	55-70	190-
Miskolczon, „ 25.	205-210	190-195	165-170	95-100	—30-	100-150

Statuspapír- és részvény-árkelet. Bécs, aug. 27kén 1847.

bankrészvény	1597 fr.	pesti lánchíd-részvény	100 fr. — frt.
1834ki 500 p.frtos kocison	777 1/2 „	bécs-glognitzi vasut	100 fl. 130 „
1839ki 250 p.frt	301 1/2 „	pozsony-nagyszombati	200 fr. 105 „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	61 „	középponti	(100 fr.) 98 1/2 „
Cs. kir. arany 4 fr.	36-38 kr.	duna-gőzhajózási	500 fr. . . . 616 „

P
esütörtök
Megjelenik
tében, egy
FOGL
szerűsíté
lékei ügyéb
Vas, Zágráb
vasuti mozg
Külföld
Értés
M
Ő cs.
tósági taná
méltoztató
B o l o
helyzetet
Egy
Elm
is szerene
gároztatni,
hogy akad
rányt hű,
va találko
nek: „et ol
Már
si táj é k
e u r o p a
recedens)
mis) állapo
ismét az, l
végtelen,
n ő l e g p
tülke (szá
még az ug
tum meg v
törvény és
félelmet,
robur et a
ezeán, me
Es
van mind
partout c
A l
tiszza b
ni törvé
dáját föll
Ha
paranc
sok tábor
miről elm
vés...
Ekk
gyetlen
lamenyi p
zen törvé
a jog, szá
három rés
I—
nem szá
II—
minő mo
III—
s minő el
Ez
mellyhez
ne az iga
Bir
minden s
pedig ug
Iször ny
gáltván a
reselleni
költött be
ha vajjon
az alper
pörös fel
óját a fe
tő biró
teket a t
natba ver
Es
gyeknek
gon kelle